

LUTHERSK KIRKETIDENDE

TEMANUMMER: TAUSHETSPLIKT OG AVVERGEPLIKT

INNHold

Det ikke helt lukkede rom / Taushetsplikt og avvergeplikt – noen praktisk-teologiske anførsler / Taushetsplikt og avvergeplikt i møte med barn og unge / Svar til Carissimi / Fra bispedømmerådene og Kirkedepartementet

SØNDAGSTEKSTEN

Palmesøndag - Sjur Isaksen

Skjærtorsdag - Frode Granerud

Langfredag - Kjell A. Skartseterhagen

Vedlegg:

Register til Tekstbok for Den norske kirke 2011

Hvor lukket er det sjelesørgeriske rom?

Det ikke helt lukkede rom

Hvor lukket er det sjelesørgeriske rom? Spørsmålet om presters taushetsplikt kan betraktes fra to ulike synsvinkler. For det første vil forsikringen om at det sjelesørgeriske rom er et trygt sted som ingenting lekker ut fra, gi kon-

fidenter mot til å åpne seg med det mest sårbare og skambelagte. Denne tryggheten fundamenteres av sjelesørgerens evne til å skape litt. Men den bygger også på en rettsoppfatning om at presten er omfattet med de strengeste

bestemmelser for taushetsplikt som finnes i vår lovgivning. Det har alvorlige rettslige konsekvenser for presten hvis denne taushetsplikten brytes. Men etter hvert er det også blitt tydeligere at det forseglede sjelesørgeriske rom kan betraktes fra en annen synsvinkel. Det er ikke bare konfidenter som trenger beskyttelse. Der det sjelesørgeriske rom fylles med kunnskap om barn som lider overlast, om trusler eller andre straffbare handlinger, vil rommets lukkethet kunne bli betraktet som et forræderi mot dem som er mer utsatt og sårbare enn konfidenten selv. Det er disse to ulike perspektivene på taushetsplikten som brytes mot hverandre i presters og andre kirkelige tilsattes sjelesørgeriske tjeneste.

I straffeloven blir bestemmelsene om taushetsplikt balansert av bestemmelser om avvergeplikt. Som en følge av overgrepssaker, spesielt i Den romersk-katolske Kirke, ble det i 2010 vedtatt en presisering og innskjerping av avvergepliktens forhold til taushetsplikten. § 139 i straffeloven lyder nå:

"Med bot eller fengsel inntil 1 år straffes den som unnlater å anmelde til politiet eller på annen måte søke å avverge en straffbar handling eller følgene av den, på et tidspunkt da dette fortsatt er mulig, og det fremstår som sikkert eller mest sannsynlig at handlingen vil bli eller er begått. Avvergeplikten gjelder uten hensyn til taushetsplikt..."

Lovendringen senker terskelen for innslaget av denne bestemmelsen, fra "sikker og pålitelig kunnskap" til "sikkert eller mest sannsynlig". I tillegg er også kretsen av de typer forhold som utløser denne avvergeplikten utvidet. Den er heller ikke begrenset til å gjelde forhold der barn er offer. Forsatt er det slik at prester er unntatt fra bestemmelsene om meldeplikt til Barnevernet, men § 139 legger et tydelig press på presten til å vurdere gitt kunnskap i forhold til muligheten for å avverge straffbare handlinger. I en praktisk menighetshverdag vil dette nettopp handle om vanskelige vurderinger. Hva slags handlinger kan det tenkes å omfatte? Det er også en annen paragraf i straffeloven som kan komme til anvendelse i disse vanskelige vurderingene. I § 47 står det om nødrettsprinsippet: "Ingen kan straffes for Handling, som han har foretaget for at redde nogens Person eller Gods fra en paa anden Maade uafvendelig fare,

naar Omstændighedene berettigede ham til at anse denne som særdeles betydelig i Forhold til den Skade, som ved hans Handling kunde forvoldes."

Advokat Rikke Lassen har holdt foredrag om avvergeplikten for prester, senest ved en fagdag på MF 2. februar, arrangert av Kirkens ressurs-senter mot vold og seksuelle overgrep i samarbeid med MF. Hun hevder at en dynamisk fortolkning av nødrettsprinsippet, sammen med de nye presiseringene i § 139, gir kirken og prestene en vesentlig større mulighet til å ivareta det sårbare barnet enn det vi er vant til å tenke. Men hun stiller også spørsmålet om prester faktisk er villige til å gå inn i disse vanskelige avveiningene. Er det mer bekvemt å

I en praktisk menighetshverdag vil dette nettopp handle om vanskelige vurderinger.

katolsk, kirkerettslig forståelse av taushetsplikten?

Hva gjør det med tillitten til det sjelesørgeriske rom hvis presten følger avverge-

plikten som i henhold til loven overstyrer taushetsplikten? Blir tillitten mindre eller større?

Vår kunnskap om seksuelle overgrep og vår innsikt i omfanget av disse har økt. Vi er også blitt vesentlig mer klar over de skadevirkninger omsorgssvikt har for barn. Det er viktig at kirken er et trygt tilfluktsrom for barn og unge, ikke minst for dem som mangler trygge tilfluktsrom andre steder. Men da er det ikke sikkert at kirken samtidig kan være et like trygt tilfluktsrom for dem som skader barn, og som trolig vil fortsette å gjøre det. I en menighetsstab eller i et lederfelleskap for barne- og ungdomsarbeid bør det innarbeides en kultur for oppmerksomhet om disse spørsmålene, en kultur som ivaretar både diskusjon, rutiner for forsvarlig behandling og barnas beste. I dette nummeret av Luthersk Kirketidende har vi to artikler som på hver sin måte tematiserer taushetsplikt og avvergeplikt i kirken. Sokneprest og kirkerettslærer John Egil Rø skriver om taushetsplikt og avvergeplikt ut fra praktisk-teologiske og historiske synsvinkler, mens Elisabeth Torp og Lennart Persson fra Kirkens Ressurs-senter nærmer seg ulike dilemma slik de kan fremtre i en menighets barne- og ungdomsarbeid.

Taushetsplikt og avvergeplikt – noen praktisk-teologisk anførsler

AV JOHN EGIL RØ, SOKNEPREST ULLERN MENIGHET

Her gis et praktisk-teologisk perspektiv på presters taushetsplikt. Bakteppet er plikten til å avverge alvorlige, straffbare forhold og sider ved presters taushetspliktpraksis. Det juridisk rette, den faktiske praksis og det teologisk rette kan stå i et spenningsforhold og er ikke alltid overensstemmende. Refleksjon over praksis er en konstant profesjonell utfordring for dannelse av praktisk (og lovlig) skjønn. Diskusjonen bør foregå både i kirkelig forvaltning og ved utdanningsinstitusjoner. Drøfting og utvikling på feltet bør ikke alene overlates til juristene eller til politikere som fastsetter gjeldende lovgivning.

I 2010 fikk den kalls-/yrkesmessige taushetsplikten et fokus. En presisering av straffelovens § 139, den alminnelige avvergeplikten ble vedtatt. Grensetilfellene, særlig for katolske prester, ble drøftet innen rammen av begrepene "absolutt taushetsplikt" og "skriftemålets segl". Konsekvensene etter romersk-katolsk kirkerett ved brudd på den absolutte taushetsplikt, skriftemålssakramentets segl, fører strengt vurdert til at presten automatisk både mister jobben og retten til å motta nattverd, ekskommunikasjon med konsekvens for både presteuten og medlemskap i Den romersk-katolske Kirke. I referat fra møte i Katolsk Akademi 18.10.2011 uttaler biskop Bernt Eidsvig:

"Gang på gang ble spørsmålet om skriftemåls-hemmeligheten stilt. Dette gjelder oss, de ortodokse, de fleste anglikanere og noen prester i Den norske kirke, som vil fastholde det vi kaller

skrifteseglet. Hva gjør vi hvis en person skriver overgrep? Svaret er enkelt. En betingelse for skriftemålet er viljen til å gjøre opp for seg. I slike tilfeller betyr det et oppgjør med loven. Her må presten benytte seg av sin mulighet til å holde absolusjonen tilbake inntil penitenten lover dette. Der er ingen direkte alarmknapp til politiet i skriftestolene, og presten ville komme i konflikt med andre paragrafer dersom han forsøkte fysisk å overmanne synderen – dette bare fra et praktisk synspunkt. I alle de saker som er virvlet opp de siste årene, er der intet eksempel på at prestenes beskyttelse av skriftemåls-hemmeligheten har gitt overgripere spillerom".

Lutherske prester har tilkjennegitt en tenking om taushetsplikt, som i noen grad trekker sterkere vekslar på katolsk kirkerett enn norsk kirkerett. To grunnposisjoner til taushetsplikt avdekkes i undersøkelsen fra Oslo og Agder/Telemark bispedømmer i boken "Moderne prester", Paul Leer-Salvesen (Verbum, 2005). Ved gjennomgangen av kasus, far bekjenner til prest seksuelt forhold til 14-årig datter, beskrev noen lutherske prester at de ville praktiseres absolutt taushetsplikt og noen andre betinget taushetsplikt. Prester kan møte slike tilfeller. Håndteringen av slike forhold, i lys kjente alvorlige saker hvor ulovlig adferd har fått utvikle seg uten at noen "ser" og varslet/avverget straffbare forhold, gjør problemstillingen aktuell. Ekstremtilfellene er nok uvanlige, men de forekommer. I en drøfting av dem ligger en oppøving av skjønnet.

For presters taushetsplikt har hovednormen har vært: "Presten må under ingen omstendig-

het røpe noe fra skriftemålet for noen.” – ”Vær forsiktig med hva du sier.” – ”Det du har sagt, kan ikke lates usagt.” Taushetsplikten berører tillitsforholdet mellom prest og konfident/menighet/publikum. Implisitt ligger noen teologiske aspekter som begrunner at prester har den tillit at de pålegges taushetsplikt. Presten er underlagt et regelsett om yrkesmessig taushetsplikt, tilsvarende andre yrkesgrupper, jfr. Straffelovens § 144. Mange yrkesgrupper arbeider i spenningen mellom tillitsfull diskresjon, samfunnsmessige informasjonsbehov og yrkesrolle. Samtidig er det et statusgivende privilegium å være underlagt særlige regler taushetsplikt. ”Jeg kan jo snakke til deg, for du er prest,” underforstått med taushetsplikt. Folks allmenne forventning er kanskje en forståelse av at enhver prests taushetsplikt er lik den katolske. Er den protestantiske, lutherske varianten ukjent?

”Taushetsplikten” begrunnes i binde- og løse-makten, jfr. Matt 16,19; Matt 18,18; Joh 20,22–23. Myndighet til å tilgi synd ble gitt apostlene, deres etterfølgere og utvalgte representanter. Det utviklet seg ulike botspraksiser. I Oldkirken frem til 500–600 tallet foregikk boten som en offentlig handling i menighetens fellesskap. Se også Jak 5,16 og 19! Det private skriftemål oppsto i klostrene og ble etter hvert en praksis i menighetene.

Bekjennelsesskriftet Confessio Augustanas artikler om skriftemål og bot, CA XI og CA XII, må sees i lys av konflikten med den katolske kirke. Skriftemålets grunntanke er at det bekjente skal kun være en sak mellom konfident, prest og Gud. Syndsbekjennelse skjer overfor en annen person som på Guds vegne løser fra syndens makt over sinnet. Prestens oppgave er å tilsi syndenes forlatelse, gi absolusjon, med tilhørende vilkår. Tilbakeholdelse av absolusjonen kunne ha en samfunnsmessig nytteeffekt. Samfunnet kan også tenkes å ha en interesse av et rom hvor det er mulig å legge fra seg sine innerste tanker uten fare for mulig konsekvenser.

Reformasjonens tenking ble gitt en praktisk-kirkelig lovmessig forankring i enevoldstiden. Innenfor rammen av denne forståelse er avvergehensynet sterkere en taushetsplikt overfor betroelser gitt i skriftemål/sjelesorg. I Christian V Norske Lov fra 15. april 1685 NL

2-5-19 (opphevet) heter det:

”Præsten maa ikke uden sit Kalds Fortabelse aabenbare hvad nogen for hannem i lønlig Skriftemaal bekient haver, med mindre det kunde angaa noget Forræderj, eller Ulykke, som ved Præstens aabenbarelse kunde forekommis; Og dog bør dens Navn, som det bekient haver, saa vit mueligt er, at fortiis.”

Det tradisjonelle skriftemålet forekommer neppe oftest i pastoral praksis. Denne funksjon er nå primært avløst av ulike varianter av den sjelesørgeriske samtalen vidt forstått.

Presten kan løses fra taushetsforpliktelsen ved at konfidenten samtykker i at opplysninger bringes videre. Opplysningsmulighet foreligger ved samtykke. Informert samtykke, med tilstrekkelig informasjon, skal gis slik at avgjørelsen om samtykke blir reell. Bruken av opplysningene og til hvem kan være forutsetninger for samtykke. Det kan være aktuelt å verne konfidenten mot seg selv. Konfidenten vet ikke alltid sitt eget beste. Konfidenten må gis styring av det offentlige innsyn formidlet gjennom prestens meddelelser. En generell varsomhet med informasjon til tredje part må tilstrebes. Presten kan aktivt be om lov til å bringe forholdet videre og klargjøre premisser for videre oppfølging. Anonymisering er en måte å ”lekke” fortrolig informasjon, men kan innebære en reell utthuling. Slike opplysninger kan være et bidrag til at den som har noe å fortelle, blir mer interessant.

Selve konfidentrelasjonen er taushetsbelagt. Derfor er utsagnet: ”Jeg vil ikke si noe, for jeg har hatt vedkommende i sjelesorg,” et brudd på konfidensialitet. Konfidenten er imidlertid ikke bundet av taushetsplikt. Dette kan skape spenninger der presten opplever seg galt referert i ulike medier. Presten kan også bli brukt av konfidenten og informanter i et spill presten ikke er klar over.

Når inntrer rollen som prest? En utvidende forståelse skaper skjønnsmessige avveininger. Det gamle idealet om at ”presten alltid er prest” og ikke kun i sin yrkesrolle på jobb, utfordres. Rollen inntrer udiskutabelt ved ordinasjonen. Enhver ordinert prest har taushetsplikt for betroelser gitt i egenskap av at personen er prest. En person som bærer symbolske tegn på å være prest, vikar, person på fullmakt, vil være

omfattet av reglene for prest. Noen rettsavgjørelser kan etter en analogisk tolkning utvide virkeområdet for når prest er prest. Ole Herman Fisknes, Halvårsskrift for Praktisk teolog 2/1996, viser til dom der Høyesterett fant at det forelå straffbar krenkelse av taushetsplikt for en sosialarbeider som mottok opplysninger på en fest i egenskap av sosialarbeider og gikk videre med dem. Tilsvarende forståelse legges også til grunn i Kirkedepartementets veiledningshefte fra 2007 for kirkelige arbeidsgivere ved mistanke om eller anklage mot arbeidstakere om seksuelle overgrep, der det heter "Prester vil i få tilfeller kunne opptre som privatpersoner i relasjon til bestemmelsene om taushetsplikt" (side 41ff).

En måte å praktisere taushetsplikten er å anse taushetsbelagt informasjon som tilhørende "innenfor murene", "intermural", taushetsplikt innenfor det "behandlende" system. Dette innebærer at en bruker av kirkelige tjenester inngår en "imaginær", underforstått kontrakt/avtale med kirkesystemet og vil være kjent med at de opplysninger som gis, brukes til beste for vedkommende. Forvaltningslovens § 13b 3 gir innrømmer en slik mulighet, men neppe for den yrkesmessige taushetsplikt. Avveininger må foretas i forhold til informasjonens karakter og generelle nytteverdi. Institusjonsprester kan bli bærer av særinformasjon som de andre behandlende ikke får del i, med konsekvenser for med samarbeidsklimaet mellom yrkesgrupper på samme arbeidsplass. "Innenfor" stabens murer vil det oppstå avveininger av hvilken involvering prestekolleger og øvrige kirkelige tilsatte bli tildelt. En kirkelig arbeidskultur er at mange ønsker å vite mye og involveres. Slik vil mer taushetsbelagt informasjon kunne være i om-løp enn en er villig til å se. I kirkehverdagen er trolig utfordringen det å håndtere taushetsplikt innenfor konfidensialitetsnormen. Faren ligger i taushetsplikten små, subtile brudd i praksis. Mulig er omgangen med taushetsplikten mer utflytende enn idealet.

Taushetsplikt utfordres i kontakten med overordnet, prost og biskop med medhjelpere. Over tid og i enkeltkasus oppstår et behov for rådgivning og veiledning. Prest og overordnet vil ut fra et læringsperspektiv ha nytte av slike drøftinger. En varsomhet med informasjonsflyt

i disse relasjoner er nødvendig å peke på. Ved arbeidsveiledning, "coaching", gis metoder for å bearbeide tjenestens krav. Selv om informasjon er gitt med løfte om taushet oppstår dilemmaer. "Fremmede" blir involvert selv med tydelige avtaler for deltagere om hva som kan sies og bringes videre. Opplysninger vil kunne påvirke informerte deltagernes handlingssett på senere.

Taushetsplikten grenser utfordres overfor familiemedlemmer. Ved å fortelle om dagens gjøremål kan taushetsbelagt informasjon røpes. Informasjonslekkasje til nærmeste kan ikke gjøres med det løftet at de ikke skal si noe videre. Telefon, mail, SMS samt sosiale medier gir nye utfordringer når slike henvendelser kommer med familiemedlemmer til stede.

I forkynnelser og tale kan taushetsbelagte opplysninger lekke. Anonymiserte eksempler fra sjelesorg er ikke å anbefale på prekestolen. Sjelesorgens forutsetning om tillit og fortrolighet blir uthullet. Det foreligger en egen forkynnelssjanger med anekdoter og talende illustrasjoner fra sjelesørgerisk praksis, gjerne anonymisert og med geografisk forflyttede eksempler. Likeledes å bruke ord fra barnemunn. Enkeltmennesker vil kunne føle seg uthengt selv om eksempelet ikke dreier seg om dem, og tilhører tatt med inn i det fortrolige rom.

Taushetsbelagt informasjon gitt til presten i kasualiasamtale kan være fristende å bruke som "jording av tale". Det kan være et retorisk vellykket knep, men opplysningene må prest på forhånd ha klarert til bruk. "Kontrakten" om bruk av informasjon fra kasualiasamtaler må være tydelig.

Åpenhet og offentlighet er generelle verdier i vårt samfunn. Et åpent samfunn med bred informasjonsflyt innebærer at interesser kan ivaretas. Taushetsplikten setter skranke for åpenhet og begrenser innsyn. Det diakonale omsorgsperspektivet kan bli vanskeliggjort ved liten åpenhet. Skal konfidensen hjelpes, må kunnskap foreligge. Taushetsplikten kan komme i konflikt til det at prestatjenesten er en offentlig tjeneste. I CA XIV om Den kirkelige orden anføres prinsippet om at presten skal lære offentlig. Menigheten skal kunne prøve prestens offentlige virksomhet. For menighetens vil åpenhet om det som skjer innen for

det lukkede sjelesorgens rom, inngi tillit.

Taushetsplikten er neppe absolutt eller hellig. Prest i Den norske kirke er bundet av de gjeldende kirkelige, straffe- og offentligrettslige regler. Ved ekstremaker vil hensynet til liv og helse gå foran plikten til taushet. Andre mer viktig samfunnsnytter/-hensyn overstyrer konfidensialitet. Likevel foreligger en begrenset adgang til å røpe opplysninger en får i stillingsmedfør. Presten holdninger utfordres i møte med disse problemstillingene. I utgangspunktet er ikke presten samfunnets forlengede arm inn i de personlige sammenhenger presten opptrer. Men likevel kan det ligge en "pastoral-mytologisk rest" som underliggende begrunnelse for en særlig aksept for presters taushetsplikt. De før-reformatorske praksis med presters plikt til å bevare skriftemåls- og sjelesorghemmeligheter gir berøring med en religiøs, mytisk verden med en egen rasjonalitet. Er det slik at samfunnet kan gi regler

som begrenser prester som yrkesutøvelse i et kirkesamfunn med egen autonomi? Bestemmelsen om absolutt taushetsplikt er berettiget på det fortrolige område, det religiøse liv. Betroelser av religiøs art og med implikasjoner overfor Gud hører hjemme i mennesket "aller innerste rom". Dette er underlagt en "umiddelbar hellig fortrolighet". For fra den som betrør seg, forventes evig taushet.

Taushetspliktsforpliktelsen for prester i er en pressituasjon. På den ene side avvergeproblematikken og den forvaltningsrettslige taushetspliktspraksis som trekker i retning av at betroelser kan deles med andre under særlige vilkår, samt intermural informasjonsdeling og på den annen side katoliserende tendenser som følge av skriftemålets særlige stilling og folks alminnelige forventning om forekomsten av et absolutt taust rom hvor presten er vokter. Tematikken trenger kontinuerlig pastoraleologisk refleksjon.

DET TEOLOGISKE
MENIGHETSAKADEMIE

STUDENTPREST/DIAKON

100 % stilling

Hovedansvar for sjelesorg, samtale og veiledning av studenter, samt gudstjenester, andakter og hverdagsretreat for studentene.

Søknadsfrist 1. mars 2012

Fullstendig utlysning mf.no *ledige stillinger*

Taushetsplikt og avvergeplikt i møte med barn og unge

AV ELISABETH TORP, DAGLIG LEDER OG PREST, OG LENNART PERSSON, PREST VED KIRKENS RESSURSSENTER MOT VOLD OG SEKSUELLE OVERGREP

Utgangspunktet for denne artikkelen er spørsmålet hvordan kirkelige medarbeidere kan bidra til at vold og overgrep mot barn og ungdom kan avverges, spesielt i situasjoner hvor barn og unge formidler til presten hva de opplever. Spørsmålet berører teologiske spørsmål om hva det innebærer å være kirke, og juridiske spørsmål om samfunnets regulering av forholdet mellom prest og konfident, men det handler også om presters selvforståelse og den kultur som omgir sjelesorgen. I tillegg handler det om hvordan barns og ungdoms formidling av vanskelige erfaringer passer inn i våre forestillinger om sjelesorgens rom.

Kirkens medarbeidere har historisk sett og fortsatt en framskutt rolle med hensyn til å ta imot betroelser og fortrolig informasjon gjennom sjelesorg/samtalepraksis og gjennom den kontakt en ellers har med mennesker. Denne rollen og funksjonen bygger på og forutsetter tillit og skikkethet. Når kirken skal arbeide med sin samtalepraksis, er det viktig å sørge for at tilliten ikke tapes, men at oppmerksomheten skjerpes.

Ved nærmere indre kirkelig oppmerksomhet på hva som regulerer og bestemmer samtalepraksisen, viser det seg generelt at for eksempel innføring i de juridiske sider ved samtalepraksis og mer spesifikt en refleksjon rundt taushetsbestemmelsenes betydning for særlig presters samtalepraksis, er mangelfull og beskjeden både i utdanningsløpene og som refleksjon over praksis.

Bakgrunn for at temaet nå er satt på dagsorden, er den oppmerksomhet kirkens samtalepraksis har fått i den offentlige diskusjon, særlig grunnet medias fokus på at overgrep også skjer i de kristne kirkene, de grep som myndighetene har tatt, og den støy og uro som tematikken har skapt først og fremst fordi det har rørt ved en vesentlig side ved kirkens kjernevirksomhet. Diskusjonen har fra én side sett kommet brått på kirkens lederskap og dem som er utøvende på lokalt plan. Fra en annen side sett har for eksempel det fagmiljøet Kirkens Ressurssenter mot vold og seksuelle overgrep er en del av, sett problemstillingene i lengre tid og hilser diskusjonen velkommen. Det er eksempelvis 10 år siden Kirkens Ressurssenter tok initiativ til et forslag om at politiattest skal innføres som et virkemiddel for å avdekke og forebygge seksuelle overgrep hos ansatte og frivillige medarbeidere i kirken. Den gang ble dette avvist som unødvendig av både fagforening og kirkens lederskap. Nå er det nettopp vedtatt retningslinjer for en praksis med bruk av politiattest, og en nødvendig lovendring kom på plass i 2011.

Samtalepraksis med barn og ungdom

Trosopplæringsreformen har ført til at det rekrutteres nyutdannede prester til nyopprettede stillinger på trosopplæringsmidler. Dette medfører at prester i enda større grad er i nær og fortrolig relasjon til barn og ungdom. Generelt er taushetsplikt et karakteristisk

ved de samtaler som finner sted i møte mellom en kirkelig medarbeider og et menighetsmedlem eller en konfident. Et grunnleggende premiss ved relasjonen er at den er asymmetrisk. Det ujevnbyrdige i relasjonen mellom voksne kirkelige medarbeidere og barn og ungdom gjøres gjeldende på en annen måte enn når konfidenten er voksen. På denne bakgrunn er det relevant å drøfte på hvilken måte kirkens samtalepraksis med barn og ungdom skal være annerledes. Det er særlig to forhold som ligger til grunn.

1. *Ny empiri og endrede omstendigheter.* Vi har i de siste 15 årene hatt tilgang til kunnskap og innsikt i forhold til hvordan barn, ungdom og voksne i underlegne og sårbare posisjoner rammes av maktmisbruk i form av for eksempel seksuelle overgrep og krenkelser. Den store utfordringen er hvordan slike erfaringer kan fanges opp slik at den det gjelder, får støtte og hjelp til å komme ut av skadelige og ødeleggende relasjoner, og hvordan det også er mulig å forebygge og forhindre at skadelige og i enkelte tilfeller kriminelle handlinger skjer.

2. *Ny bestemmelse i straffeloven og kirkelige medarbeideres praksis av meldeplikt i henhold til barnevernloven.* Myndighetene har i den senere tid gitt oppmerksomhet og engasjement til forhold de mener kan beskytte og støtte mennesker i underlegne posisjoner, som trenger andres hjelp. Konkret kan dette gitt seg utslag i en innskjerping av bestemmelsene i straffelovens § 139, om avvergeplikten om fremtidige kriminelle handlinger som for eksempel seksuelle overgrep. Dette er en bestemmelse som setter samtlige profesjoners taushetsplikt til side. Et annet forhold er at prester sammen med advokater er de eneste profesjoner som ikke har meldeplikt i henhold til barnevernloven. Andre profesjoner, for eksempel lærer og helsesøster, som har fortrolige samtaler med barn og ungdom (i juridisk forstand mindreårige), har et lovverk som regulerer taushetsplikt og eksempelvis meldeplikt hjemlet i barnevernloven. Dette finnes ikke for prester som samtaler med ungdom under 18 år.

Barns og ungdoms formidling av vonde erfaringer

Vi vet at overgrep skjer over alt, i vanlige relasjoner mellom vanlige mennesker. Grunnet

usikkerhet og ambivalens i forhold til hva som har skjedd, egen skam og at en er påført skyld, har den utsatte ofte store vanskeligheter med å meddele seg. Denne kunnskapen tyder på at vi for eksempel i møte med barn og ungdom vil se mer lekkasje av vonde ting som skjer. Med lekkasje mener vi at barn og ungdom meddeler seg uten å ha bestemt seg for det. Det øvrige hjelpeapparatet har stor oppmerksomhet på dette fenomenet og har også strategier for å møte utfordringen.

Ofte kan det være et misforhold mellom den utsatte mener seg å ha formidlet, og det som har blitt oppfattet på mottakersiden: "Jeg sa fra mange ganger. Men det skjedde aldri noe." De små signalene om at ikke alt er som det skal være, oppleves like avslørende for den utsatte som om man hadde ropt det ut fra takene. Betroelser og lekkasjer om vonde erfaringer vil ofte komme utenfor den avtalte sjelesorgssamtalen i tydelige rammer på prestekontoret. Som adressater for signalene trenger vi en årvåkenhet slik at vi kan oppfatte mest mulig av det man prøver å si uten å si det. Ofte kan menighetens barne- og ungdomsarbeid fungere som en motpol til vanskelige familieforhold eller vonde erfaringer på skolen. Voksenpersoner som jobber i kirken, blir betydningsfulle som formidlere av trygghet og stabilitet. Også det vi formidler om relasjonen til Gud, og at vi legger til rette for gode erfaringer i kirkerommet av Guds nærhet og omsorg, kan få en spesiell betydning som en motpol av håp for et barn som er utsatt for overgrep eller annen omsorgssvikt.

Barn lærer fort at de ikke skal si fra om overgrep, dels fordi de skjønner at det er tabu som tema, men også fordi overgriper mer eller mindre eksplisitt formidler at det skal holdes hemmelig. Det er nødvendig aktivt å ta initiativ til å spørre om hva som er galt, for å kunne gå et steg videre. Slik kan den kirkelige medarbeider få mulighet til å danne seg en oppfatning mer lik konfidentens forståelse av hva som er blitt formidlet.

I menighetens barne- og ungdomsarbeid er det sjelden vi har kontakt med de yngste barna uten at deres foreldre eller foresatte er med. I trosopplæringen er kanskje "Lys våken" for 11-åringene den første gangen barna har et frirom sammen med menighetens ansatte.

Etter hvert vil leir kunne være en viktig situasjon hvor barn og ungdom velger å meddele seg. Man er borte hjemmefra og får avstand til hverdagen; samtidig blir man bedre kjent med menighetens ansatte og frivillige.

Mange menigheter er etter hvert tilgjengelige på internett, og sosiale media kan være en viktig kommunikasjonskanal. 75 % av alle mellom 9 og 15 år i Norge bruker internett daglig. Sosiale media er i dag en stor del av hverdag og vennskap for barn og ungdom. Nettmobbing, publisering av bilder av andre uten lov og krenkende ytringer har lært oss at terskelen for hva vi formidler, blir lavere på internett, når vi ikke har personen vi snakker til, fysisk foran oss. Tilsvarende kan også betroelser komme mer ubeskyttet når man ikke har den man betror seg til, foran seg. Man slipper å forholde seg til reaksjonen til den man snakker med, og faren for å møte et avvisende blikk.

På vei mot en åpenhetskultur

De færreste barn og ungdom har selv et fokus på taushetsplikt. Deres oppmerksomhet vil snarere være å sjekke ut om de kan stole på den som er voksen/profesjonell. Det er nødvendig å være varsom med ord som: "Jeg lover ikke å si det til noen," eller "Du kan stole på meg, for jeg har taushetsplikt." En prest som en har ambisjoner om å støtte og trygge barn og ungdom, kan før en vet ord av det, komme i en situasjon hvor en har både juridiske og etiske grunner til at en bør og må ta videre en informasjon som en har fått i fortrolighet.

Vi tror det vil være en god ting å etablere en tydelig åpenhetskultur og utdype hva som er naturlige rammer og en hensiktsmessig praksis for sjelesorg med barn og ungdom. For eksempel kan en tenke seg alltid å ha en åpen dør når en snakker med mindreårige. Fortrolighet og vern om en betroelse er ikke avhengig av at en dør er lukket. Et annet virkemiddel kan være å etablere en kollegial åpenhet eller drøftingsarena hvor også presten kan få innspill fra andre med utgangspunkt i vanskelig samtaler, for eksempel ting en lurer på fra sin samtalepraksis med barn og ungdom.

Positivt sett gir taushetsplikten en mulighet for en god allianse som kan skape en arena der det er mulig å bidra slik at et barn eller en ungdom blir beskyttet mot farefulle situasjoner og risiko for overgrep. Barn og ungdom som kirkens folk møter i trosopplæringen, har behov for at vi bruker taushetsplikten til å beskytte dem og ikke oss selv.

Vi synes også at det ikke finnes gode grunner til at prester er unndratt den meldeplikt som barnevernloven forventer. Straffelovens § 139 om avvergeplikten og § 47 om nødretten åpner muligheter innenfor nåværende lovgivning for prester til å gjøre noe for barn og unge som er utsatt for fysisk vold og seksuelle overgrep. Vanskeligere er det hvor det foreligger omsorgssvikt uten at det er mistanke om alvorlige straffbare handlinger. Hvis vi mener at kirken skal kunne være til hjelp for alle barn som har det vanskelig, må vi spørre oss om det er hensiktsmessig at prester er unntatt fra meldeplikt til barnevernet. Vi vil ut fra denne begrunnelsen anmode om en endring av presters taushetsplikt i tråd med andre profesjoner i møte med barn og ungdom. Som prester er vi utidsmessige. Hvorfor fortsatt å være i en særstilling? Hva er begrunnelsen for en slik særstilling? Er vi som kirke bekvem med en særbehandling? Hva vil nå være tidsmessig?

Oppsummering og utfordring:

- Alle som arbeider med mennesker, og særlig barn og ungdom, må bruke alle lovlige midler for å forebygge at overgrep skjer.

- Der lovverket setter for strenge og uhenktsmessige grenser for sådan forebygging, bør man arbeide for en endring av lovverket til mer hensiktsmessige bestemmelser som bedre møter vår tids utfordringer.

- Kirkelig virksomhet bør arbeide for en åpenhetskultur hvor det gis mulighet for innsyn i prestens tjeneste, veiledning og kollegiale drøftelser, samt bruk av samtykke til å drøfte ting med kolleger.

- Kirkelig virksomhet bør følge sivil lovgivning når det gjelder rapportering av kriminalitet til rette myndighet.

- Det er viktig å bevisstgjøre om og utvikle en praksis for håndtering av mistanke.

NY BOK AV PETER HALLDORF

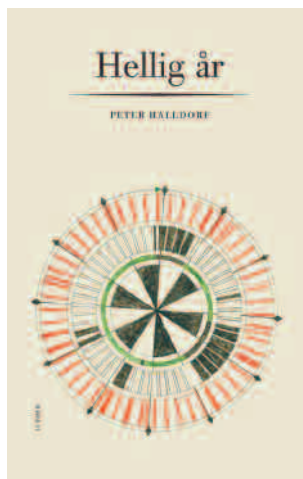
Hellig år

Flere og flere oppdager hvordan kirkeåret kan gi rytme og retning til det kristne livet og kirkens gudstjeneste. Feiringen av de store høytidene – jul, påske og pinse – er noe langt mer enn en høytidelig måte å holde oppe minnet om det som en gang var. I tilbedelse og gudstjeneste veves våre liv sammen med Kristi liv i hele dets rikdom. Tiden lades med hellighet. Hvert kirkeår blir en skole i Kristi etterfølgelse.

I *Hellig år* gir Peter Halldorf bakgrunnen for det kristne årets tilblivelse og viser oss hvordan kirkeåret kan gi dybde til liv og gudstjeneste. Vi tas med på en vandring gjennom det hellige årets ulike tider. Faste og fest, hverdag og søndag, aposteldager og martyrdager blir en vei som lar oss tre inn i Guds rike. "Når feiringen av de hendelsene i evangeliene som hver liturgisk fest representerer, fornyer vår kjærlighet til Kristus, har kirkeåret oppnådd sin hensikt," skriver forfatteren.

I en tid da mange menigheter søker veien til en meningsfull gudstjeneste, kan gjenoppdagelsen av det hellige året motvirke de trendene som truer med å gjøre gudstjenesten til et speil av samtidens populærkultur. I denne boken deler Peter Halldorf med oss også den gudstjenestevisjonen som de senere årene har beriket hans eget liv og gudstjenestefeiringen i Bjärka-Säby.

Aktuell for alle som har ansvar for menighetens gudstjenesteliv, og for alle som ønsker å leve med i kirkens livsrytme.

Kr 299,-

REGISTER

TIL TEKSTBOK FOR DEN NORSKE KIRKE 2011

SETT I FORHOLD TIL FORRIGE TEKSTBOK

Harald Kaasa Hammer
16. januar 2012

REGISTER

TIL TEKSTBOKEN 2011 SETT I FORHOLD TIL FORRIGE TEKSTBOK

"=" betyr at teksten er avgrenset på samme måte som i forrige tekstbok.

"Fra" betyr at teksten er hentet fra en lengre tekst i forrige tekstbok.

Se flere forklaringer på baksiden av heftet (side 16).

I. søndag i adventstiden

- I Salme 24,1–10*
=1sia II
Rom 13,11–12
Fra 1sia I
Matt 21,1–11
1-9=1sia I. 10-11=NY
- II Jes 61,1–3*
NY (fra 1sia T)
Åp 5,1–5
=1sia II
Luk 4,16–22a
=1sia II
- III Jes 12,1–6*
=1sekrå II.
Åp 3,19–22
NY (fra 6sepå T)
Matt 21,10–17
NY
- F Matt 21,1–17*
1-9=1sia I. 10-17 NY

2. søndag i adventstiden

- I Salme 33,18–22*
Fra Olsok I
Hebr 6,13–19a
NY
Joh 14,1–4
Fra 3sepå II

- II Jes 65,17–19*
Fra Sist I
1 Kor 15,50–57
50-52 NY. 53-57=1sepå I
Luk 21,27–36
27-33 fra 2sia I. 34-36 NY
- III Jes 2,1–5*
1 NY. 2-5=Sejul II
Hebr 10,35–39
=2sia II
Joh 16,21–24
21-22 fra 3sepå I. 23a
NY. 23b-24 fra 5sepå I
- F Joh 14,1–11*
=3sepå II

3. søndag i adventstiden

- I Jes 35,1–10*
1-2 NY. 3-10=3sia I
1 Kor 3,18–23
NY
Matt 11,2–11
2-10=3sia I. 11 NY
- II Jes 40,1–5*
Fra 3sia II
Jak 5,7–8
NY (=3sia T)
Luk 3,7–18
NY (15-17=1sekrå T)

- III Mal 4,4–6*
4 NY. 5-6=STH I
2 Pet 1,19–21
=3sia II
Joh 5,31–36
NY (fra 4sia T)
- F Dan 6,4–24*
4-12=5sepå II. 13-16 NY.
17-24 =Mikkel I

4. søndag i adventstiden

- I Rut 4,13–17*
NY
Rom 15,8–13
NY
Luk 1,46–55
=MB II
- II Mika 5,1–4a*
=Julaft A
Fil 4,4–7
=4sia I
Luk 1,39–45
NY (=MB T)
- III Sep 3,14–17*
NY (fra 1sia T)
2 Kor 1,18–22
Ny (18-20=4sia T)
Matt 1,18–25
18-20a og 22-24 NY (18-
24=Jnatt T). 20b-
21=Nydag II
- F Luk 1,39–45*
NY (=MB T)

Julaften

A *Jes 9,1a.2.6-7*
1a NY. 2 og 6-7=Juled A
1 Joh 1,1-4
1-3=Jnatt A. 4 NY
Luk 2,1-20
=Juled A

Julenatt / Ottesang

A *Mika 5,1-4a*
Julaft A
1 Joh 1,1-4
1-3=Jnatt A. 4 NY
Matt 1,18-25
NY (18-24=Jnatt T)

Juledag

A *Ordsp 8,1-2.22-31*
NY
Hebr 1,1-6
1-5a=Juled A. 1-6 fra
Mikkel II
Joh 1,1-14
=Juled A
F *Luk 2,1-20*
=Jnatt A og Juled I

Stefanusdag / 2. juledag

I *Jer 31,15-17*
NY
Apg 7,52-60
=2jul II
Matt 2,16-23
NY (fra Sejul T)
II *Salme 86,11-17*
NY
Apg 6,8-15
=2jul I
Matt 10,16-22
16 NY. 17-22=2jul I
III *Klag 3,52-57*
NY
Fil 1,27-30
NY
Joh 16,1-4a
NY
F *Matt 2,13-23*
NY (=Sejul T)

Romjulsøndag

I *Salme 1,1-6*
NY
1 Tim 3,16
Fra Krå II
Matt 2,13-15
NY (=Sejul T)
II *2 Mos 1,15-21*
NY
Apg 7,17-22
NY
Luk 2,36-38
Fra Sejul I
III *Jes 66,10-13*
NY
Rom 11,33-36
=Treen I
Luk 2,25-35
Fra Sejul I
F *Luk 2,22-40*
22-24 og 39-40 NY. 25-
38=Sejul I

Nyttårsaften

I *Fork 3,1-2.4-7.11a*
NY
1 Pet 1,22-25
NY
Luk 13,6-9
=Nyaft I
II *Jer 29,10-14*
10 og 14b NY. 11-
14a=5sepa I
*2 Pet 3,13-15a.17-
18*
=Nyaft II
Joh 14,27
=Nyaft II og fra Pidag I
III *Klag 3,22-26*
=Nyaft II
1 Joh 1,5-7
=Nyaft I
Matt 11,25-30
=22sepi II
F *1 Mos 28,10-29,1*
28,10-17=Mikkel II.
28,18-29,1 NY (18-
19a=1sekrå T)

**Nyttårsdag / Jesu
navnedag**

I *4 Mos 6,22-27*
NY (=Nydag T)
Fil 2,5-11
=Palm I
Luk 2,21
=Nydag I
II *Salme 103,13-18*
=Nydag II
Apg 4,8-12
=Nydag I
Matt 1,20b-21
=Nydag II
III *Salme 72,17-19*
NY
Rom 10,8b-13
NY (13 fra Sãm T)
Matt 18,19-20
Fra 23sepi II
F *Matt 1,18-25*
NY (18-24=Jnatt T)

Kristi åpenbaringsdag

I *Jes 60,1-6*
=Krå I
Ef 3,1-7
1-6=Krå I. 7 NY
Matt 2,1-12
=Krå I
II *Jes 49,1-7*
1-6=3sekrå II. 7 NY
Rom 15,4-6
Fra 2sia I
Luk 2,40-52
NY (41-52=Krå T)
III *Jes 51,4-8*
NY
2 Kor 4,1-6
NY (2b-6=Krå T)
Joh 12,42-47
42-43 NY. 44-47 fra
22sepi I
F *Matt 2,1-12*
=Krå I

2. søndag i

åpenbaringstiden

- I* *Jes 42,1–6*
1-4=1sekrål. 5-6 NY
Apg 18,24–19,7
18,24-28 og 19,7 NY.
19,1-6=Sth I
Matt 3,13–17
=1sekrå I
- II* *2 Mos 1,22–2,10*
NY (=4sia T)
Ef 1,7–12
=1sekrå II
Mark 1,3–11
NY
- III* *Jes 53,6–9*
NY (=Lang T)
Kol 1,15–20
=1sekrå I
Joh 1,29–34
=1sekrå II
- F* *Matt 3,13–4,11*
3,13-17=1sekrå I. 4,1-11=1sif I

3. søndag i

åpenbaringstiden

- I* *1 Mos 1,26–31*
26 NY. 27-31=21sepi I
Åp 21,1–6
NY (fra AH T)
Joh 2,1–11
=2sekrå I
- II* *Jes 55,1–3*
=Piaft I
Åp 22,16–17
=Sist II. 16b-17=2sekrå II
Joh 4,4–26
4 NY. 5-26=2sekrå II
- III* *2 Mos 3,13–15*
Fra 22sepi I
1 Kor 8,5–6
NY (=22sepi T)
Joh 1,15–18
15 NY. 16-18=Sejul II
- F* *Luk 2,40–52*
NY (41-52=Krå T)

4. søndag i

åpenbaringstiden

- I* *Salme 146,1–10*
=15sepi I
Rom 16,25–27
NY (=4sia T)
Luk 18,35–43
Fra Fastel I
- II* *2 Mos 3,10–12;*
4,10–16
3,11-12 fra 22sepi I. 4,10-16 NY
Rom 9,20–24
NY
Joh 9,1–7.35b–38
=20sepi II
- III* *Ordsp 14,21–*
22.25.31
NY
Fil 1,20
Fra 19sepi II
Luk 13,10–17
NY (=18sepi T)
- F* *Luk 18,35–43*
Fra Fastel I

5. søndag i

åpenbaringstiden

- I* *1 Mos 15,1–6*
=20sepi I
Rom 4,1–8
=20sepi I
Mark 2,1–12
=20sepi I
- II* *Salme 107,23–32*
NY (=4sekrå T)
2 Kor 1,8–11
=4sekrå I
Matt 14,22–34
22-33=4sekrå II. 34 NY
- III* *Salme 103,1–6*
=15sepi II. 1-4=Nyafst I
Jak 5,13–16
Fra 2sif II
Joh 5,1–15
=15sepi II
- F* *Mark 2,1–12*
=20sepi I

6. søndag i

åpenbaringstiden

- I* *Salme 126,1–6*
=3sepi II
Fil 1,2–6
2-5 NY. 6 fra 23sepi I
Joh 6,63–69
63-65 NY (fra Skj T) 66-69=11sepi II
- II* *Salme 119,80–83*
NY
Kol 1,24–29
NY (25-27=Krå T)
Luk 12,35–40
=2sia II
- III* *Ordsp 4,18–27*
NY (18-23=7sepi T)
Åp 22,12–17
=Sist II. 16b-17=2sekrå II
NY
- F* *Mark 4,35–41*
NY

Såmannssøndag

- I* *Jes 55,8–13*
8-9 og 12-13 NY. 10-11=Såm I
Hebr 4,12–13
=Såm I
Luk 8,4–15
=Såm II
- II* *Jer 20,7–9*
=Såm II
Rom 10,13–17
NY (=Såm T)
Mark 4,26–34
26-32=Såm II 33-34 NY
- III* *5 Mos 6,1–9*
1-3 og 8-9 NY. 4-7=Treen I
2 Tim 1,1–5;3,14–17
NY (3,14-17 fra 9sepi T)
Matt 13,24–30
=5sekrå A
- F* *Luk 8,4–15*
=Såm I

Kristi forklarelsedag

- I* 5 Mos 18,15–18
 NY (=Krå T)
 Åp 1,9–18
 =Forkl I
 Matt 17,1–9
 =Forkl I
- II* 2 Mos 3,1–6
 =Forkl II
 2 Pet 1,16–18
 =Forkl II
 Mark 9,2–13
 NY
- III* 2 Mos 34,27–35
 =Forkl I
 2 Kor 3,12–18
 NY (fra Forkl T)
 Luk 9,28–36
 NY
- F* Matt 17,1–8
 Fra Forkl I

Fastelavnssøndag

- I* Høys 8,6–7
 NY
 1 Kor 13,1–7
 Fra Fastel I
 Joh 17,20–26
 NY (fra 6sepå T)
- II* Jes 53,1–5
 =Skj II
 1 Kor 1,18–25
 18-19 NY. 20-25=Såm I
 Joh 12,20–33
 20-24 fra Palm II. 24-30=Fastel II
- III* Jes 52,13–15
 =Fastel I
 1 Tim 2,1–6a
 =24sepi I
 Luk 18,31–34
 Fra Fastel II
- F* Mark 8,27–38
 NY

Askeonsdag

- I* Joel 2,12–13
 NY (=Aske T)
 1 Pet 3,18–4,2
 NY (3,18-22=Treen T)
 Matt 6,1–6.16–18
 1-5 NY. 6 fra 5sepå II. 16-18=Aske I
- II* Jona 3,3–10
 NY
 2 Pet 1,5–11
 NY
 Matt 12,38–42
 NY
- III* Jes 58,4–10
 4 og 9b-10 NY. 5-9a=Aske A
 Apg 13,1–4;14,22–23
 NY
 Mark 2,18–20
 Fra 18sepi I
- F* 1 Mos 27,1–29
 NY

1. søndag i fastetiden

- I* 1 Mos 2,8–9;3,1–8
 Fra 1sif I
 Jak 1,12–16
 12-15=1sif II. 16 NY
 Matt 4,1–11
 =1sif I
- II* 1 Mos 4,1–7
 1-2 NY. 3-7 fra 1sif II
 1 Kor 10,10–13
 NY
 Matt 16,21–23
 =1sif II
- III* 2 Sam 12,1–10
 NY (1-9 fra 12sepi T)
 Hebr 5,7–9
 NY (=Palm T)
 Matt 26,36–45
 Fra Lang I
- F* 1 Mos 37,1–36
 NY

2. søndag i fastetiden

- I* 1 Mos 32,24–30
 =2sif I
 Jak 1,2–8
 NY
 Matt 15,21–28
 =2sif I
- II* 1 Mos 3,8–15
 Fra 1sif I
 Rom 5,17–19
 NY
 Luk 7,36–50
 =2sif II
- III* Jes 55,1–7
 1-3=Piaft A. 4-5 ny. 6-7=BoB II
 2 Kor 6,1–10
 =2sif I
 Luk 13,22–30
 22 NY. 23-30=BoB II
- F* 1 Mos 39,1–23
 NY

3. søndag i fastetiden

- I* 1 Sam 18,6–14
 NY
 Ef 5,1–2.8–11
 =3sif I
 Luk 11,14–28
 =3sif I
- II* Job 2,1–10
 NY (=1sif T)
 Ef 6,10–18
 NY (=1sif T)
 Mark 9,17–29
 NY (=3sif T)
- III* Sak 3,1–5
 NY
 2 Kor 12,7–10
 =3sif II
 Luk 22,28–34
 NY
- F* 1 Mos 45,1–15;50,14–21
 45,1-5 og 50,14 NY.
 50,15-21=23sepi I

4. søndag i fastetiden

- I* 1 Mos 22,1–14
 NY (1-13=5sif T)
 Hebr 4,14–16
 =1sif I
 Joh 11,45–53
 =5sif A
- II* 4 Mos 21,4–9
 =Fastel II
 2 Kor 5,18–21
 Fra 2på II
 Joh 3,11–16
 11-15 fra Treen I. 16 fra
 2pi I
- III* 5 Mos 8,2–3
 Fra 4sif I
 1 Kor 10,16–17
 =Skj I
 Joh 6,24–36
 =4sif II
- F* 2 Mos 12,1–28
 1-2 og 9-10 og 12-20 NY.
 3-8 og 11=Skj I. 21-
 28=Palme II

Maria budskapsdag

- I* Jes 7,10–14
 =MB I
 Gal 4,4–7
 =Sejul I
 Luk 1,26–38
 =MB I
- II* Jer 33,14–17
 =MB II
 Ef 1,3–6
 =MB II
 Luk 1,46–55
 =MB II
- III* 1 Sam 1,21–28
 NY
 Apg 16,12–15
 NY
 Luk 1,39–45
 NY (=MB T)
- F* Luk 1,26–38
 =MB I

Palmesøndag

- I* 2 Mos 12,21–28
 =Palm II
 Ef 2,12–18
 12-14=OLSok I. 15-16
 NY. 17-18 fra Pådag II
 Joh 12,12–24
 =Palm II
- II* Jes 56,6–8
 NY
 Rom 3,21–26
 =12sepi I
 Matt 26,6–13
 NY
- III* Sak 9,9–10
 =Palm I
 Fil 2,5–11
 =Palm I
 Joh 12,1–13
 =Palm I
- F* Matt 21,1–17
 1-9=1sia I. 10-17 NY

Skjærtorsdag

- I* 2 Mos 12,1.3–8.11–
 14
 1 og 12-14 NY. 3-8 og
 11=Skj I
 1 Kor 5,6b–8
 NY (7-8=Pådag T)
 Matt 26,17–30
 17-29=Skj I. 30 fra Lang I
- II* Jer 31,31–34
 NY
 Hebr 10,19–25
 NY (19-22=1sekrå T)
 Luk 22,14–23
 NY (14-20=Skj T)
- III* Salme 116,1–14
 1-9=1sepå II. 10-14 NY
 (12-14 fra 15sepi T)
 1 Kor 11,23–26
 =Skj II
 Joh 13,1–17
 1-15=Skj II. 16-17 NY
- F* Luk 22,14–23
 NY (14-20=Skj T)

Langfredag

- I* Matt 26,30–27,50
 =Lang I
- II* Mark 14,26–15,37
 =Lang II
- III* Luk 22,39–23,46
 =Lang I
- IV* Joh 18,1–19,42
 =Lang II
- F* Mark 15,20–39
 20-37=Lang II. 38-39 NY

Påskentatt / Ottesang

- A* 1 Mos 1,1–5;1,26–
 2,2
 1-5 NY (fra 8sepi T). 26
 NY. 27-31=21sepi I. 2,1-2
 NY (fra 18sepi T)
 og 2 Mos 14,1–22
 =Pånatt I og II
 Rom 6,3–11
 3-8=Pånatt II. 9-
 11=Pådag II
 Mark 16,1–8
 =Pånatt I

Påskedag

- I* Salme 118,14–24
 =Pådag I
 1 Kor 15,1–11
 =Pådag I
 Luk 24,1–9
 Fra pånatt II
- II* Jes 52,7–10
 =4sia I
 Rom 14,7–9
 Fra 5sepi I
 Matt 28,1–10
 1-8 fra Pådag I. 9-10 NY
 (fra 2på T)
- III* 2 Mos 15,1–3
 NY
 Kol 2,12–15
 NY (Treen T)
 Joh 20,1–10
 =Pådag II
- F* Matt 28,1–10
 1-8 fra Pådag I. 9-10 NY
 (fra 2på T)

2. påskedag

- I* *Jona 2,1–11*
=2på I
Apg 13,32–35
NY
Luk 24,13–35
=2på I
- II* *1 Mos 45,1–15*
NY
1 Pet 1,18–23
18-21 fra 7sepi II. 19-
21=3sia II. 22-23 NY
Luk 24,36–45
NY (36-43=1sepå T)
- III* *Jer 31,9–13*
NY
2 Kor 5,14–19
Fra 2på II
Joh 20,11–18
=2på II
- F* *Luk 24,36–45*
NY (36-43=1sepå T)

2. søndag i påsketiden

- I* *Jes 43,10–13*
=1sepå I
eller Apg 1,1–5
Fra KrHi II
1 Kor 15,12–21
=1sepå II
Joh 21,1–14
=1sepå II
- II* *Jer 31,1–6*
NY
eller Apg 1,1–5
Fra KrHi II
1 Joh 5,1–5
NY (4-5 fra 1sepå T)
Joh 21,15–19
=2sepå II
- III* *Jes 45,5–8*
NY (treen T)
eller Apg 1,1–5
Fra Kr Hi II
1 Pet 1,3–9
NY (3sepå T)
Joh 20,24–31
Fra 1sepå I
- F* *Joh 20, 24–31*
Fra 1sepå I

3. søndag i påsketiden

- I* *Esek 34,11–16*
11-16a=2sepå I. 16b NY
eller Apg 2,36–41
36 fra KrHi. 37-41 NY (fra
Pidag T)
1 Pet 2,20–25
20-21a NY. 21b-
25=2sepå I
Joh 10,11–18
11-16=2sepi I. 17-18 NY
- II* *Esek 34,23–31*
NY
eller Apg 3,12–21
NY (13-15 og 17-
21=1sepå T)
Hebr 13,20–21
=2sepå II
Joh 10,1–10
NY (=2sepå T)
- III* *Salme 23,1–6*
=2sepå II
eller Apg 5,27–42
NY
1 Pet 5,1–4
NY (=2sepå T)
Mark 6,30–44
NY
- F* *1 Sam 15,34–16,13*
NY (16,1 og 4-13=Ving T)

4. søndag i påsketiden

- I* *Jes 54,7–10*
NY
eller Apg 9,36–43
NY
Fil 3,12–14
Fra 17mai II
Joh 16,16–22
=3sepå I
- II* *Jes 43,16–21*
16-19=3sepå I. 20-21 NY
eller Apg 9,1–19
NY (1-18=6sepi T)
Åp 2,1–7
NY (=1sepå T)
Joh 13,30–35
NY (30-32=Forkl T. 34-
35=14sepi T)

- III* *Jes 40,26–31*
26 NY. 27-31=4sekrå I
eller Apg 8,26–39
NY (26-35=Fastel T)
2 Kor 4,14–18
=3sepå II
Joh 14,1–11
=3sepå II
- F* *1 Sam 17,3–11.37–50*
NY

5. søndag i påsketiden

- I* *Hos 14,5–9*
NY (5 fra 4sepi T)
eller Apg 4,32–35
NY (fra 16sepi T)
Rom 11,13–20
NY (fra 11sepi T)
Joh 15,1–8
NY (fra Pidag T)
- II* *1 Kong 17,8–16*
=16sepi I
eller Apg 2,42–47
=Pidag II
Rom 12,1–3
NY
Luk 13,18–21
NY
- III* *1 Kong 8,12–13.27–
30*
NY (12-13 og 27-
29=22sepi T)
eller Apg 11,1–18
NY
Ef 2,17–22
=Pidag II
Joh 17,6–11
6-8 fra Forkl II. 9-11 fra
6sepå II
- F* *2 Sam 11,2–5.14–17;
12,1–10*
NY (12,1-9 og
13a=12sepi T)

6. søndag i påsketiden

I Jer 29,10–14
10 og 14b NY. 11-14a=5sepå I
eller Apg 16,25–40
NY
1 Joh 5,13–15
Fra 4sif I

Luk 18,1–8
NY (=BoB T)
II Dan 9,17–19
NY (fra BoB T)
eller Apg 4,23–31
NY
3 Joh 11
NY
Matt 7,7–12
NY (fra BoB T)

III 1 Kong 3,5–14
NY
eller Apg 12,1–17
NY
Ef 3,14–21
=5sepå I
Matt 6,7–13
Fra 5sepå II

F Joh 2,1–11
=2sekrå I

Kristi himmelfartsdag

I Salme 110,1–3
Fra KrHi II
eller Apg 1,1–11
=KrHi II
Ef 4,7–10
NY (fra Kr Hi T)
Mark 16,19–20
NY

II Dan 7,13–14
=KrHi I
eller Apg 1,1–11
=KrHi II
Rom 10,6–10
NY
Luk 24,46–53
=KrHi I

III 1 Sam 2,1–9
NY (1-6=17sepi T)
eller Apg 1,1–11
=KrHi II
Ef 1,17–23
=KrHi II
Joh 17,1–5
Fra Forkl II

F Apg 1,1–14
1-11 fra KrHi II. 12-14 NY
(=6sepå T)

Søndag for pinse

I Hag 2,3–9
=6sepå I
eller Apg 1,12–14
NY (=6sepå T)
1 Pet 4,7–11
=6sepå I

Joh 15,26–27
Fra 6sepå I

II Sak 14,6–9
6 NY. 7-9=6sepå II
eller Apg 26,1–3.20–29
NY
Åp 21,22–27
NY
Joh 3,16–21
=2pi I

III 1 Kong 19,3b–13
NY (3b-9 fra 6sepi T. 11-13a=Piaft T)
eller Apg 24,10–21
NY

1 Joh 5,6–12
6-10 NY (fra 1sepå T).
11-12 fra 4sif I
Joh 16,12–15
Fra 4sepå I

F 1 Mos 11,1–9
=Pidag I

Pinseaften

A 2 Mos 24,3–11
NY (4-8=Skj T)
Ef 2,17–22
=Pidag II
Joh 7,37–39
=Piaft A

Pinsedag

I 1 Mos 2,4–9
4-7 NY. 8-9 fra 1sif I
Apg 2,1–11
=Pidag I
eller Rom 8,9–11
NY (fra 17sepi T)
Joh 20,19–23
Fra 1sepå I

II 1 Mos 1,1–5
NY (fra 8sepi T)
Apg 2,1–11
=Pidag I
eller 1 Kor 12,12–13
Fra Piaft A
Joh 14,15–21
=Pidag II

III 1 Mos 11,1–9
=Pidag I
Apg 2,1–11
=Pidag I

eller Rom 5,1–5
NY (fra 4sif T)
Joh 14,23–29
=Pidag I

F Apg 2,1–18
1-11=Pidag I 12-18 NY

2. pinsedag

- I* Joel 3,1–2
=Pidag II
Apg 10,34–48
34–43=2på I. 42–48a=2pi
I. 48b NY
Joh 16,5–11
Fra 4sepå I
- II* Jes 44,3–5
Fra 2pi I
Apg 11,19–26
NY
Joh 6,44–47
=2pi II
- III* 2 Mos 17,1–7
NY (1-6=2sekrå T)
Apg 15,1–11
NY (6-11=2pi T)
Joh 7,37–39
=Piaft A
- F* Matt 14,22–34
22-33=4sekrå II. 34 NY

Treenighetssøndag

- I* 5 Mos 6,4–9
4-7=Treen I. 8-9 NY
1 Pet 2,4–10
=6sepi II
Matt 28,16–20
=Treen II
- II* 1 Mos 18,1–8
NY
Rom 11,33–36
=Treen I
Luk 10,21–24
NY (22sepi T)
- III* Jes 6,1–8
=Treen II
Apg 17,22–34
22-32=22sepi I. 33-34 NY
Luk 24,45–48
45 NY. 46-48 fra KrHi I
- F* Apg 9,1–19
NY (1-18=6sepi T)

**2. søndag i
treenighetstiden**

- I* 2 Mos 14,15–22
Fra Pånatt I og II
Tit 3,4–7
=Treen II
Matt 3,11–12
Fra BoB I
- II* Salme 67,2–6
Fra Høstt I
Gal 3,23–29
NY (24-29=Nydag T)
Joh 3,26–30
=4sia II
- III* Esek 36,25–29a
25 og 29a NY. 26-
28=4sepå I
Rom 6,3–8
Fra Pånatt II
Joh 3,1–13
Fra Treen I
- F* Apg 8,26–40
Ny (26-35 fra Fastel T)

**3. søndag i
treenighetstiden**

- I* Jes 25,6–9
6-7=3sepi I. 8-9=Pådag II
Åp 19,5–9
=3sepi I
Luk 14,15–24
15 NY. 16-24=3sepi I
- II* Jes 50,4–5
Fra 2jul II
Rom 8,28–30
28 fra 5sepå II. 29-30 NY
Joh 1,35–51
35-46 NY (fra 6sepi T)
47-51 fra Mikkel II
- III* 1 Sam 1,9–18
NY
1 Joh 3,1–3
NY (1-2=2sia T)
Mark 10,13–16
=21sepi II
- F* Mark 10,13–16
=21sepi II

**4. søndag i
treenighetstiden**

- I* 1 Mos 25,27–34
NY
1 Kor 9,24–27
NY
Mark 10,17–27
=19sepi II
- II* Jos 24,19–24
=7sepi II
Ef 2,1–10
=4sepi I
Matt 16,24–27
=7sepi II
- III* Salme 22,8–12
NY
1 Tess 2,5–13
NY
Matt 9,35–38
NY (36-38 fra 6sepi T)
- F* Mark 12,37b–44
37b-40 NY. 41-44=24sepi
II

**5. søndag i
treenighetstiden**

- I* Jer 23,16–24
=9sepi II
1 Joh 4,1–6
=9sepi II
Matt 7,15–20
=9sepi I
- II* Ordsp 7,1–3
NY
1 Kor 3,10–18
10-17=10sepi I. 18 NY
Matt 7,21–29
= 9sepi II
- III* Jer 6,16–19
Fra 18sepi II
Gal 1,6–9
=9sepi I
Matt 18,12–18
12-14 NY. 15-18 fra
23sepi II
- F* Jona 1,1–2,2; 2,11–
4,11
1,1-16 og 2,12-4,11 NY.
2,1-2 og 11 fra 2på I

Aposteldagen /

6. søndag i

treenighetstiden

- I* 1 Mos 12,1–4
1-4a=6sepi I. 4b NY
Rom 1,1–7
NY
Luk 5,1–11
=6sepi I
- II* Jer 1,4–10
=6sepi II
Apg 20,24–32
NY (=9sepi T)
Matt 16,13–20
=6sepi II
- III* Jes 66,18–19
NY
Apg 9,1–19
NY (1-18=6sepi T)
Mark 3,13–19
NY
- F* Luk 5,1–11
=6sepi I

7. søndag i

treenighetstiden

- I* 1 Mos 16,1–13
NY
1 Joh 4,7–10
=14sepi I
Luk 15,1–10
=4sepi I
- II* Ordsp 30,7–9
NY (=2sepi T)
1 Tim 6,17–19
NY
Luk 19,1–10
=3sepi II
- III* Salme 8,2–10
NY (4-10=4sepi T)
1 Kor 1,26–31
=3sepi II
Mark 5,25–34
NY (par Matt 9,20-22 fra
17sepi T)
- F* Luk 19,1–10
=3sepi II

8. søndag i

treenighetstiden

- I* 2 Mos 32,1–4.30–35
NY (fra 16sepi T)
1 Joh 2,15–17
NY (=19sepi T)
Matt 6,19–24
19-23 NY (fra 16sepi T).
24 fra 16sepi I
- II* 2 Mos 36,2–7
NY
2 Kor 8,9–15
NY (9=Fastel T)
Mark 12,37b–44
37b-40 NY. 41-44=24sepi
II
- III* Jos 22,1–6
NY
Fil 1,9–11
Fra 23sepi I
Mark 12,28–34
=19sepi I
- F* 2 Mos 1,8–2,10
NY (1,22-2,10=4sia T)

9. søndag i

treenighetstiden

- I* Hos 6,1–3
=17sepi I
Rom 8,31–39
=22sepi II
Matt 11,28–30
Fra 22sepi II
- II* Salme 145,9–16
NY (fra Høstt T)
1 Kor 4,3–5
Fra 3sia I
Joh 8,2–11
=5sepi II
- III* 1 Mos 4,8–15
=5sepi I
Rom 14,10–13
Fra 5sepi I
Luk 6,36–42
36-38=1mai I. 39-42 NY
- F* 2 Mos 2,23–3,15;4,10–
16
2,23-25 og 4,10-16 NY.
3,1-6=Forkl II. 3,11-
15=22sepi I

10. søndag i

treenighetstiden

- I* Salme 32,1–11
1-5=12sepi II. 6-11 NY
1 Pet 3,8–13
NY
Luk 5,27–32
NY
- II* 1 Mos 50,14–21
14 NY. 15-21=23sepi I
2 Kor 13,11–13
NY (11=23sepi T)
Matt 18,21–35
=23sepi I
- III* 1 Mos 33,1–11
NY
Ef 4,29–32
29 NY. 30-32=23sepi II
Mark 11,25–26
NY (25 fra 17mai T og
23sepi T)
- F* Matt 18,21–35
=23sepi I

11. søndag i

treenighetstiden

- I* Jes 64,6b–65,2
64,6b-10 NY. 65,1-
2=4sepi II
Rom 9,2–5;10,1–4
Fra (11sepi T)
Matt 23,37–39
NY (fra 2jul T)
- II* 2 Mos 20,1–17
1-8 og 12-17=19sepi II. 9-
11 NY
Gal 5,1–6
=18sepi II
Mark 2,23–28
Fra 18sepi I
- III* 1 Mos 21,9–13
NY
Rom 8,1–4.14–18
1-4=MB I. 14-17 NY (fra
4sepi T). 18 fra 17sepi II
- F* Joh 8,31–36
=18sepi II
Jes 6,1–8
=Treen II

12. søndag i

treenighetstiden

- I* Neh 9,19–21
 NY
 Hebr 13,5–6
 5a NY. 5b-6 fra Nydag II
 Matt 6,24–34
 =16sepi I
- II* Jes 49,13–16
 =8sepi II
 2 Kor 9,1–8
 1-5 NY. 6-8 fra Høstt II. 8 fra 8sepi I
 Luk 8,1–3
 NY
- III* 4 Mos 13,17–27
 NY
 Rom 1,16–17
 =3sekrå I
 Joh 4,27–30.39–43
 27-30 og 39-42 fra 3sekrå II. 43 NY
- F* Joh 6,1–15
 4sif I

13. søndag i

treenighetstiden

- I* Salme 92,2–6.13–16
 NY
 1 Kor 12,4–11
 4-6 NY. 7-11 fra Piaft I
 Matt 25,14–30
 =10sepi I
- II* 2 Krøn 1,7–12
 NY
 Ef 4,11–16
 NY (fra KrHi T)
 Luk 12,41–48
 41 NY. 42-48=10sepi II
- III* 2 Mos 18,13–24
 NY
 Apg 6,1–7
 NY
 Joh 15,13–17
 Fra 4sepå II
- F* Luk 18,18–30
 NY (par Mark 10,17-27=19sepi II)

Vingårdssøndag /

14. søndag i

treenighetstiden

- I* Jes 27,2–6
 NY
 1 Kor 1,1–3
 NY
 Matt 20,1–16
 Fra Ving I
- II* 5 Mos 8,7.11–18
 =Ving II
 1 Kor 3,4–11
 =Ving II
 Luk 17,7–10
 =Ving II
- III* Jer 9,23–24
 =Ving I
 Fil 3,7–14
 7-11 fra 7sepi I. 12-14 fra 17mai II
 Matt 19,27–30
 NY (=Ving T)
- F* Matt 20,1–16
 Fra Ving I

15. søndag i

treenighetstiden

- I* Mika 6,6–8
 6-7 NY. 8=1mai II
 Fil 1,9–11
 Fra 23sepi I
 Matt 5,38–48
 38-42 NY (=14sepi T).
 43-48=14sepi II
- II* 2 Mos 19,1–6
 NY (3-6=20sepi T)
 Fil 4,10–14
 10-13=16sepi II. 14 NY
 Luk 10,38–42
 =16sepi II
- III* Rut 1,7–11.16–19a
 NY
 1 Kor 13,7–13
 Fra Fastel I
 Joh 15,9–12
 9 NY. (fra Pidag T). 10-12 fra 4sepå II
- F* Luk 10,38–42
 =16sepi II

16. søndag i

treenighetstiden

- I* Salme 40,2–6
 =13sepi II
 Rom 8,19–23
 Fra 17sepi II
 Mark 7,31–37
 =13sepi I
- II* Salme 13,2–6
 NY
 1 Pet 4,12–19
 NY
 Matt 5,10–12
 Fra AH I
- III* Ordsp 9,1–5
 NY (fra 3sepi T)
 1 Kor 1,18–25
 18-19 NY. 20-25=Såm I
 Matt 11,16–19
 Fra 3sia II
- F* 2 Mos 16,11–18
 =4sif II

17. søndag i

treenighetstiden

- I* Job 19,21–27
 21-24 NY. 25-27=17sepi II
 2 Tim 1,7–12
 7-10=4sekrå II. 9-12a=17sepi I. 12b NY.
 Joh 11,17–29
 og/eller 30–46
 17-27 og 37-44=17sepi II.
 28-36 og 45-46 NY
- II* 1 Kong 17,17–24
 NY
 1 Kor 15,35–45
 35-41 NY. 42-45 fra 25sepi II
 Luk 7,11–17
 =17sepi II
- III* Esek 37,1–5.10–14
 =25sepi II
 Fil 1,20–26
 =19sepi II
 Mark 5,35–43
 NY (par Matt 9,18-26=17sepi T)
- F* Joh 11,1–44
 1-16 og 28-36 NY. 17-27 og 37-44=17sepi I

18. søndag i

treenighetstiden

- I* *Jes 53,1–5*
=Skj II
Hebr 2,10–18
10-13 NY (=2sif T). 14-18=Palm II
Matt 8,14–17
NY
- II* *1 Kong 8,41–43*
NY (=3sekrå T)
Rom 15,25–33
NY
Matt 8,5–13
NY (=3sekrå T)
- III* *Salme 38,10–16*
NY
1 Joh 4,11–16
Fra 4sepå II
Mark 1,40–45
NY (=15sepi T)
- F* *Joh 8,1–11*
1 NY. 2-11=5sepi II

19. søndag i

treenighetstiden

- I* *Salme 36,6–11*
NY
Gal 5,16–26
16-24=BoB I. 25-26 fra 16sepi I
Matt 5,20–26
=7sepi I
- II* *5 Mos 30,11–15*
Fra 7sepi I
Rom 2,13–16
NY (fra Ving T)
Joh 7,14–17
NY (fra 17mai T)
- III* *1 Sam 3,1–11*
1-10=13sepi I. 11 NY
1 Kor 9,19–23
NY (=14sepi T)
Luk 9,57–62
NY (=12sepi T)
- F* *1 Mos 1,1–2,3*
1,1-26 NY (1-18=8sepi T). 27-31=21sepi I. 2,1-3 NY (fra 18sepi T)

20. søndag i

treenighetstiden

- I* *1 Sam 18,1–4*
NY
Hebr 13,1–3
NY
Joh 11,1–5
NY
- II* *1 Mos 2,18–25*
18-24=21sepi II. 25 NY
Ef 5,31–33
31-32 fra 21sepi II. 33 NY
Mark 10,2–9
=21sepi I
- III* *Rut 2,8–11*
NY
Ef 6,1–4
NY (fra 21sepi T)
Matt 18,1–11
1-4 og 10=Mikkel I. 5-9 NY (7-9 fra 21sepi T)
- F* *Rut 1,7–11.16–19a;*
2,8–11;4,13–17
NY

21. søndag i

treenighetstiden

- I* *Jer 29,4–7*
=24sepi II
Rom 13,1–7
1-6 NY (1-5=24sepi T). 7 fra 24sepi II
Matt 22,15–22
=24sepi I
- II* *5 Mos 15,7–8.10–11*
=2sepi I
1 Joh 3,16–18
Fra 2sepi I
Luk 16,19–31
=2sepi I
- III* *Fork 5,9–14*
NY
1 Tim 6,6–12
=2sepi II
Luk 12,13–21
=2sepi II
- F* *1 Mos 4,1–16*
1-2 og 16 NY. 3-7=1sif II. 8-15=5sepi I

22. søndag i

treenighetstiden

- I* *Fork 4,17–5,6*
NY
Jak 3,7–12
7 NY. 8-12=13sepi II
Matt 12,33–37
=13sepi II
- II* *Ordsp 6,20–23a*
NY
Fil 2,1–4
NY (=7sepi T)
Joh 12,35–36
=17mai II
- III* *3 Mos 19,1–2.16–18.33–34*
1-2 og 33-34 NY. 16-18=14sepi I
Jak 2,1–9
NY (=24sepi T)
Luk 10,25–37
=14sepi I
- F* *Luk 10,25–37*
=14sepi I

23. søndag i

treenighetstiden

- I* *Jes 1,16–19*
16-17 fra 18sepi I. 18-19 fra 4sepå II
2 Tess 1,10b–12
NY
Mark 10,28–31
NY
- II* *Salme 73,23–28*
=19sepi I
2 Kor 5,4–10
Fra 25sepi I
Joh 5,24–29
=25sepi I
- III* *Jes 51,11–16*
11-15=Sist II. 16 NY
1 Tess 4,13–18
NY (=16sepi T)
Matt 24,35–44
NY
- F* *1 Mos 3,1–24*
1-19 fra 1sif I. 20-24 NY

**24. søndag i
treenighetstiden**
= 6. s. i åpenbaringstiden

**25. søndag i
treenighetstiden**
= 5. s. i åpenbaringstiden

**26. søndag i
treenighetstiden**
= 4. s. i åpenbaringstiden

**27. søndag i
treenighetstiden**
= 3. s. i åpenbaringstiden

**Domssøndag / Kristi
kongedag**

I *Jes 57,14–16*
NY (12-16 fra 12sepi T)
Åp 20,11–13
=Sist I

Matt 25,31–46
=Sist I

II *Job 28,20–28*
NY

Kol 1,9–14
NY (=2på T)

Matt 25,1–13
=Sist II

III *5 Mos 30,15–20*
15-16 fra 7sepi I. 19-
20a=17mai II. 17-18 og
20b NY

1 Kor 15,22–28
22-23 NY (fra Pådag T).
24-28=27sepi I

Joh 9,39–41
NY

F *Joh 18,33–37*
Fra Lang II

**MERKEDAGER
OG TEMADAGER**

Lysmesse

I *Jes 42,5–6*
NY
2 Kor 4,6
NY (fra Krå T)

Joh 1,9–12

Fra Juled A

II *Salme 119,101–105*
NY

1 Joh 2,7–13

NY

Luk 1,76–79

NY (fra 3sia T)

III *Salme 89,12–18*
NY

Åp 22,1–7

NY (=AH T)

Joh 8,12

=Krå II

F *Luk 2,22–40*

22-24 og 39-40 NY. 25-
38=Sejul I

Kyndelsmesse (2. februar)

A *1 Sam 1,21–28*

NY

1 Joh 1,1–4

1-3=Jnatt A. 4 NY

Luk 2,22–40

22-24 og 39-40 NY. 25-
38=Sejul I

F *Luk 2,22–40*

22-24 og 39-40 NY. 25-
38=Sejul I

**Samefolkets dag
(6. februar)**

I *1 Mos 2,4–9*

4-7 NY (4a fra 18sepi T).
8-9 fra 1sif I

Gal 3,26–29

NY (fra Nydag T)

Matt 5,13–16

=AH II

II *Salme 126,1–6*

=3sepå II

Fil 4,4–9

4-7=4sia I. 8-9=17mai I

Matt 22,34–40

NY (par Mark 12-28-34
på 19sepi I)

III *2 Mos 3,1–6*

=Forkl II

Apg 2,1–12

1-11=Pidag I. 12 NY

Joh 21,9–13

Fra 1sepå II

F *1 Mos 2,4–25*

4-7 og 10-17 og 25 NY

(4a fra 18sepi T). 8-9
fra 1sif I. 18-24=21sepi II

1. mai

I *Jes 58,6–10*

6-9a fra Aske I. 9b-10 NY

1 Joh 4,16–21

16 fra 4sepå I. 16-
21=1mai I

Luk 6,31–36

31-35=1mai II. 36 fra
1mai I

II *Amos 8,4–7*

=24sepi I

Jak 2,1–9

NY (=24sepi T)

Luk 14,12–14

NY (=8sepi T)

III *2 Mos 2,23–25;3,7–
10*

NY

Jak 5,1–6

NY

Matt 20,25–28

=Olsok II

F *Luk 16,19–31*

=2sepi I

17. mai

I *Salme 127,1–3*

1-2=17mai I. 3 NY

Apg 17,22–25

og/eller 26–31

Fra 22sepi I

Luk 1,50–53

=17mai I

II *1 Krøn 29,10–14*

NY

1 Tim 2,1–4

Fra 24sepi I

Matt 22,17–22

Fra 24sepi I

III *5 Mos 8,11–14*

Fra Ving II

1 Kor 4,7

NY

Luk 17,11–19

=15sepi I

F *Luk 15,1–10*

=4sepi I

Sankthansdagen / Jonsok

(24. juni)

I *Dom 13,2–7.24–25*
NY

Hebr 11,1–2.32b–34.38–40

1-2 fra 20septi II. 32b-34 og 38-40 NY

Luk 1,5–17
NY

II *Mal 4,5–6*
Jonsok I

Apg 13,16–26
NY

Matt 11,7–14

7-10 fra 3sia I. 11-14 fra 3sia II

III *1 Mos 1,11–19*

NY (11-18 fra 8septi T)

Apg 14,8–18
=Høst I

Joh 1,1–8
Fra Juled I

F *Luk 1,5–25*
NY

Olavsdagen / Olsok

(29. juli)

I *Jer 1,17–19*
=2jul I

Åp 12,10–11
Fra Mikkel I

Joh 12,24–26

24 fra Palm II. 24-26 fra Fastel II

II *5 Mos 30,19–20a*

=17mai II

2 Kor 4,6–11

NY (6 fra Krå T og 10 fra 1sepå T)

Luk 9,23–26
NY

III *2 Sam 23,1–4*

NY

Apg 20,17–24
=10septi II

Luk 22,24–27
=Olsok I

F *1 Mos 12,1–5; 15,1–6; 17,15–27*
12,1-4a=6septi I. 12,4b-5 og 17,15-27 NY. 15,1-6=20septi I

Mikkelsmesse (29.sept.)

I *2 Mos 23,20–22*
NY

Hebr 1,5–14

Fra Mikkel II

Matt 18,1–6.10–11

1-4 og 10=Mikkel I. 5-6 og 11 NY (1-6 ra 21septi T)

II *Salme 91,1–2.9–16*

NY (11-16= Mikkel T)

Åp 12,1–10

1-6 NY. 7-10 fra Mikkel I

Luk 10,1–2.16–20

NY (17-20 =Mikkel T og 1sif T)

III *1 Mos 28,10–19a*

10-17=Mikkel II. 18-19a NY (fra 1sekrå T)

Hebr 2,4–10

NY (5-9=KrHi T og 10 fra 2sif T)

Joh 1,47–51

=Mikkel II

F *Apg 12,1–17*

NY

Høsttakkefest

I *5 Mos 26,1–11*

=Høstt II

1 Tess 5,15–24

=15septi I

Luk 12,13–21

=Høstt I og 2septi II

II *Salme 65,10–14*

NY

Ef 5,15–20

=15septi II

Luk 17,11–19

=15septi I

III *Salme 104,24–30*
NY (27-30=Høstt T)

Jak 1,17–18

Fra 4sepå I

Luk 11,3

=Høstt II

F *1 Kong 17,1–16*

1-7 NY. 8-16=16septi I

Bots- og bønnedag (siste søndag i oktober)

I *Jer 18,1–10*

=11septi I.

Rom 2,1–11

1-4=5septi II. 5-11 NY (11 fra Ving T)

Luk 13,22–30

22=NY. 23-30=BoB II.

II *Jes 59,1–4*

Fra BoB I.

1 Joh 1,8–2,2

=12septi II.

Luk 18,9–14

=12septi I.

III *Mika 7,18–19*

=4septi I.

2 Kor 13,5–8

NY (5 fra 4sepå T)

Luk 15,11–32

=4septi II.

F *Luk 15,11–32*

=4septi II

Reformasjonsdagen

(31. oktober)

A *Salme 46,1–8*

NY (2-8=4sekrå T)

Rom 1,16–17

=3sekrå I

Joh 1,16–17

Fra Sejul II

F *1 Sam 3,1–10*

=13septi I

Allehelgensdag

(første søndag i november)

- I Jes 49,8–10*
=AH I
Åp 7,9–17
=AH I
Matt 5,1–12
=AH I
- II Salme 84,2–8*
NY (5-8 fra AH T)
Hebr 12,1–3
=AH II
Matt 5,13–16
=AH II
- III Jes 60,18–22*
=AH II
Hebr 11,11–16.39–40
NY
Luk 6,20–23
NY (fra AH T)
- F Åp 1,9–11a; 21,1–5*
1,9-11a fra Forkl I. 21,1-5 NY (fra AH T)

Minnedag

- I Salme 90,1–4.12–14*
NY (1-4 og 12 fra Nyaft T)
Rom 5,5–11
NY (5-9 fra 4sif T)
Joh 6,37–40
=25sepi II
- II 1 Mos 23,1–6*
NY
2 Kor 1,3–7
NY (=4sekrå T)
Joh 11,1–5.33–38
1-5 og 33-36 NY. 37-38 fra 17sepi I
- III Salme 139,1–18.23–24*
NY (1-12=4sepi T)
1 Kor 15,51–58
51-52 og 58 NY. 53-57=1sepå I
Joh 11,19–27
Fra 17sepi I
- F 1 Mos 23,1–20*
NY

For skaperverket

- I 1 Mos 9,8–17*
=20sepi II
1 Tim 6,6–12
=2sepi II
Matt 10,29–31
Fra 8sepi II
- II 1 Mos 2,4–15*
4-7 og 10-15 NY. 8-9 fra 1sif I
Rom 8,19–23
Fra 17sepi II
Mark 6,35–44
NY
- III Salme 19,2–7*
NY (=22sepi T)
Kol 1,15–20
=1sekrå I
Mark 4,35–41
NY
- F 1 Mos 6,9–22; 7,17; 8,6–17; 9,8–17*
6,9-22 og 7,17 og 8,6-17 NY (6-9-22 fra 3sekrå T og 8,15-17 fra 21sepi T). 9,8-17=20sepi II

For kristen enhet

- I Amos 9,5–7*
NY
Ef 2,11–18
11-14=Olsok I. 15-16 NY. 17-18 fra Pidag II.
Joh 17,12–19
12-17 fra 6sepå II. 18-19 NY (fra 6sepå T)
- II Mal 2,10*
NY
1 Joh 4,18–21
Fra 1mai I
Joh 17,1–11
1-8=Forkl II. 9-11 fra 6sepå II
- III 1 Mos 50,14–21*
14 NY. 15-21=23sepi I
Ef 4,1–6
=6sepå II
Joh 13,1–17
1-15=Skj II. 16-17 NY
- F 2 Kong 5,1–5.9–15*
=3sekrå I

For rettferdighet og fred

- I Salme 142,2–8*
NY
Rom 12,17–21
NY
Matt 25,31–40
Fra Sist I
- II Amos 5,11–15*
11-13 NY (12-13=23sepi T). 14-15=1mai I
Ef 5,1–2.8–16
1-2 og 8-11=3sif I. 12-14 NY. 15-16 fra 15sepi II
Matt 5,6–10
Fra AH I
- III Jes 11,1–10*
NY (1-5=Juled T)
2 Pet 3,8–15
8-12 og 15b NY. 13-15a fra Nyaft II
Matt 6,10
Fra 5sepå II
- F Ester 3,7–11; 4,1–17; 9,20–22*
NY

For forfulgte

- I Jer 20,7–13*
7-9=Såm II. 10-13 NY
1 Pet 5,7–11
Fra 4sepi II
Joh 15,17–21
17 fra 4sepå II. 18-21 NY
- II Job 17,7–15*
NY
Hebr 10,32–39
32-34 NY. 35-39=2sia II
Luk 21,10–19
NY
- III 2 Mos 3,7–10*
NY
1 Kor 12,12–27
NY (12-20 fra 2pi T og 27 fra 6sepi T)
Matt 5,10–12
Fra AH I
- F Apg 6,8–15; 7,55–8,1*
6,8-15=2jul I. 7,55-60 fra 2jul II. 8,1 NY

Tekstboken 2011 og forrige tekstbok

Forrige tekstbok het *Kirkeårets tekster* og hadde to årganger (rekker).

De er angitt med "I" og "II" etter navnet på kirkeårsdagen.

"A" betyr alle rekker, altså at det bare er satt opp en rekke denne dagen.

Det var også satt opp en del tilleggstekster "T" til hver kirkeårsdag.

Når tilleggstekstene er brukt i den nye tekstboken, regnes de som nye, da bare noen av dem unntaksvis er blitt lest i gudstjenesten.

Det er ikke tilleggstekster i den nye tekstboken, men det er tre rekker, pluss fortellingstekster "F" til de fleste kirkeårsdagene. Poetiske tekster er ikke tatt med i dette registeret.

Dette registeret er det samme som står bak i Tekstboken 2011 og i bibler fra 2011.

Etter hver tekst er det føyd inn en linje, med angivelse

om hele teksten eller deler av teksten er hentet fra forrige tekstbok.

For eksempel til Matt 21,1-11: *1-9=1sia l. 10-11=NY*

Dette betyr at vers 1-9 var teksten i første rekke på 1. søndag i advent.

Vers 10-11 er ny tekst, altså var disse versene ikke med i forrige tekstbok.

"=" betyr at teksten er avgrenset på samme måte som i forrige tekstbok.

"Fra" betyr at teksten er hentet fra en lengre tekst i forrige tekstbok.

Noen forkortelser for kirkeårsdagene i forrige tekstbok

Sejul = Søndag etter jul.

StH=Sankthansdag. AH = Allehelgensdag. BoB = Bots og bededag.

Sist = Siste søndag i kirkeåret.

Krå og Krfo og Krhi

betyr Kristi åpenbaringsdag og forklarelsesdag og himmelfartsdag.

2sia og 2sif betyr 2. søndag i advent og i faste.

2sekrå og 2sepå og 2sepi

betyr 2. søndag etter Kristi åpenbaringsdag og etter påske og etter pinse.

Dette heftet kan lastes ned fra www.tekstboken.no/endringer.

Titler til alle tekstene finnes i boken *La tekstene tale* på Eide forlag,

og på www.tekstboken.no, som har ressurser til hver kirkeårsdag.

Svar til Carissimi

AV HARALD HEGSTAD

I LK 2/2012 kommenterer Knut Alfsvåg, Joachim F. Grün, Sverre Langeland og Dag Øivind Østereng mitt svar til dem i 22/2011. På bakgrunn av deres svar vil jeg gjerne peke på det jeg oppfatter som hovedpunkter i denne debatten.

1. At homofilisaken splitter Den norske kirke, er det ingen tvil om. Mitt anliggende har vært å reise en diskusjon om hvordan denne splittelsen er å forstå. På den ene siden vil det være galt å si at det bare dreier seg om et adiaforon (et standpunkt Ole Fredrik Kullerud feilaktig tillegger meg i en artikkel i *Lære og liv* 4/2011). På den annen siden mener jeg det ikke er godtgjort at det dreier seg om et spørsmål som har den samme status som f.eks. vranglære i kristologien. Jeg oppfatter talsmennene for Carissimi dit hen at de kan være med på en viss gradering av alvor i læremessig og etisk uenighet, men jeg er fortsatt usikker på om de vil stille et ja til homofilt samliv på linje med f.eks. å fornekte Kristi guddom eller rettferdigjørelsen ved tro.

2. Jeg har pekt på at man i den kristne kirke til tider har vært uenig om hva som har vært synd, men at dette ikke alltid har ført til kirkesplittelse. Jeg har reist spørsmål om homofilisørsmålet (slik vi diskuterer det i kirken, som et ja eller nei til forpliktende samliv mellom to personer) kan tilhøre en slik kategori. Når jeg bl.a. har pekt på synet på militærtjeneste som en mulig analogi, har det vært for å vise at slike spørsmål ikke bare har dreid seg om mer perifere spørsmål, men om tema i sentrum av kristen etikk. Her synes ikke talsmennene for

Carissimi helt å ville ta tyngden i analogien inn over seg, antakelig fordi man plasserer seg på den "liberale" siden i dette konkrete spørsmålet (Militærtjeneste for kristne er ikke synd). I min lederartikkel fra 8/2011 nevner jeg også et spørsmål der de fleste i dag befinner seg på et mer "restriktivt" standpunkt enn tidligere, nemlig når det gjelder å slå barn. Et interessant spørsmål å reflektere over er hvordan man vil forholde seg til kristne fra kulturer der en slik erkjennelse ennå ikke er slått gjennom?

3. Jeg erkjenner at homofilisørsmålet ikke bare handler om uenighet i spørsmålet om hva som er synd, men også har sammenheng med læren om ekteskapet og om kristen antropologi. Carissimi har med rette pekt på at slike spørsmål også hører med i diskusjonen. I mitt forrige innlegg pekte jeg på at en samlet lærenemnd (bortsett fra ett medlem) fastholder synet på ekteskapet for mann og kvinne. Talsmennene for Carissimi kommenterer imidlertid ikke om en slik vilje til å fastholde et tradisjonelt kristent ekteskapsyn spiller noen rolle for å vurdere spørsmålet om splittelse.

4. Jeg har argumentert med at splittelse i synet på homofilt samliv internt i kirken er et forholdsvis nytt fenomen, og at det derfor ikke er tilstrekkelig å vise til hvordan man tradisjonelt har forholdt seg til dette temaet. I sitt siste innlegg fastholder Carissimi at de mener tradisjonsargumentet ("en samlet økumenisk tradisjon") må tillegges vekt, og viser til den rolle spørsmålet om homoseksualitet spilte i kirkens oppgjør med hellenistisk og hedensk kultur. Det spørsmål vi her diskuterer, er imid-

lertid homofilspørsmålets kirkesplittende karakter, og jeg kan fortsatt ikke se at det finnes belegg for at dette er blitt diskutert – langt mindre avklart – tidligere i kirkens historie. I luthersk sammenheng er det aldri nok å vise til tradisjonen – fordi tradisjonen kan ta feil. Når spørsmålet i så liten grad er tematisert i tradisjonen, svekkes tradisjonsargumentet ytterligere. Men for all del: Jeg lar meg gjerne belære dersom det er kilder fra kirkens historie jeg har oversett.

5. Både selve homofilspørsmålet og spørsmålet om dets kirkesplittende karakter er etter mitt skjønn et spørsmål som bare lar seg besvare gjennom å gå argumentativt inn i selve saksspørsmålene. Med det alvor som Carissimi tillegger denne saken, forundrer det meg at de ikke ser det som sin oppgave å bidra her. I stedet synes de å trekke seg tilbake til en type formal argumentasjon der det avgjørende argumentet blir kirkeledelsens manglende evne til å følge opp sine egne uttalelser. I sitt siste innlegg bestemmes saken "primært" som "spørsmålet om hvilke konsekvenser som må trekkes når ny kirkelig praksis innføres til tross for at spørsmålet om vranglære av kirkens ledende organer allerede er satt som ramme og problemstilling for problemstillingen" (s 35). Jeg er enig i at innhold og konsistens i kirkelige uttalelser gjerne må diskuteres. Men jeg finner det forunderlig at man på den ene siden nærmest kanoniserer kirkeledelsens uttalelser, for i neste øyeblikk å forkjetre den samme kirkeledelse (inklusive beskyldning om "usannferdighet") når kirkeledelsen trekker andre konsekvenser av sine uttalelser enn det man

selv mener de burde.

6. Jeg er enig med Carissimi i at homofilspørsmålet splitter Den norske kirke. At denne splittelsen fører til problemer for tillit og samarbeid på ulike måter, er åpenbart. Slik må det være når det i et viktig etisk spørsmål finnes to uforenlige oppfatninger om hva som er synd, og hva som ikke er det. Av denne grunn mener jeg kirkeledelsen må strekke seg langt for å finne ordninger som gjør det mulig å forbli i tjenesten, f.eks. gjennom å etablere ordninger for supplerende tilsyn. I motsetning til Carissimi mener jeg imidlertid ikke at splittelse i dette spørsmålet nødvendigvis må føre til splittelse ved nattverdbordet. Her har jeg etterlyst hvordan Carissimi tenker om hva som må til for å bryte nattverdfellesskapet. Det er her ikke nok å vise til økumenisk praksis siden det økumeniske feltet kjenner en rekke ulike praksiser på dette feltet. I utsagnet om at man ser at ens "reaksjonsform" i dette tilfellet "ikke kan sies å være hevet over debatt" (s 36), ser jeg en viss åpning i dette spørsmålet.

7. Carissimi hevder i sitt siste innlegg at deres strategi har vært "vellykket" siden den har maktet å holde saken på dagsorden (s 36). Det problematiske er imidlertid at diskusjonen i det siste i mindre grad har dreid seg om de samlivsetiske spørsmål og i større grad om Carissimi. Hvis dette fokus fortsetter, vil mange vegre seg for å argumentere for et tradisjonelt syn fordi de vil unngå å bli assosiert med Carissimis handlingsmønstre. Det er det i så fall bare de som går inn for det nye syn i kirken på disse spørsmålene, som har grunn til å glede seg over.

SØNDAGSTEKSTEN

Sjur Isaksen, Frode Granerud og Kjell A. Skartseterhagen

Palmesøndag

1. april 2012

Prekentekest: Matt 26,6–13

Lesetekster: Jes 56,6–8; Rom 3,21–26

En plass i biografien

Evangelistene var på sett og vis biografer. De skulle fra hver sin kant sammenholde den kunnskap og de beretninger og øyenvitneskildringer de hadde tilgjengelig fra Jesu liv og virksomhet. Den som skal skrive en biografi, må stadig stille seg spørsmålet: Hva skal være med, og hva skal ikke være med? Et menneskeliv, selv det tilsynelatende mest ubetydelige, er så overveldende rikt og mangfoldig at enhver biograf må lære utvelgelsens kunst. Er hovedpersonen i levende live, kan det hende at hun eller han hjelper til med utvelgelsen: Dette er viktig; dette må med! Dette må for all del ikke være med!

Men hovedpersonen var ikke lenger i live, i hvert fall ikke på den måten at han blandet seg inn i redaksjonen. Det hadde han ikke gjort da han vandret rundt i Palestina heller. Selv etterlot ikke Jesus seg en eneste papyrusrull. Det eneste vi vet han skrev, skrev han i sand. Bare én eneste gang la han tydelige føringer for hva som skulle være med når beretningen om hans liv skulle fortelles videre. Ett eneste menneske pekte han ut i sin svært begrensede redaksjonelle innblanding i sitt eget ettermæle. Det var verken Peter eller Johannes eller noen av de andre navngitte støttespillerne han ville sikre en plass. Det var den navnløse kvinnen i Simon den spedalskes hus i Betania. Bare om henne har Jesus sagt: Overalt i verden hvor dette evangeliet blir forkynt, skal også det hun gjorde, fortelles til minne om henne.

Gjemt og glemt

Desto merkelige er det at denne fortellingen som både Matteus og Markus har med, ikke har vært en del av kirkeårets teksttrekker før nå. Hvordan kan det ha seg at kirken så systematisk har gjemt og glemt den kvinnen som Jesus selv uttrykkelig ba oss huske? Grunnen kan være at evangeliene gir beslektede fortellinger som står i et komplekst synoptisk forhold til hverandre. Luk 7,38–50 var prekentekest for bare 4 uker siden (2. søndag i fastetiden i 2. rekke) Her fortelles det om den syndefulle kvinnen som salvet Jesu føtter i fariseeren Simons hus, og som fikk syndene sine tilgitt. Joh 12,1–13 (Evangelietekst på palmesøndag i 3. rekke) forteller at Maria, søster til Marta og Lasarus, salvet Jesu føtter i Betania dagen før palmesøndag. Men prekenteaksten omfatter her også fortsettelsen med Jesu inntog i Jerusalem, og dermed er det fare for at kvinnen kommer helt i skyggen av palmegreinene.

Hvem var hun?

Hvem var hun, den eneste som på Jesu eget ord har en ubestridt plass i evangeliene? Hun kan ha vært Maria, Martas og Lasarus' søster, slik det fremstilles hos Johannes. Da må evangeliene referere til at Maria salvet Mesteren to ganger, siden det er to forskjellige tidsangivelser hos Matteus og Johannes, eller at hendelsen er husket og tidsplassert forskjellig av de to evangelistene. Selv om en del kommentarer bestrider dette, er det flere som antar at det kan ha vært nettopp Martas og Lasarus' søster. Hvis det er slik, finner vi en bemerkelsesverdig trio som utgjør hjørnesteinene i beretningen om Jesus Kristus, Gud sønn. Alle tre er kvinner. Alle tre bærer navnet Maria.

Maria fra Nasaret, Jesu mor, skal for alltid være den eneste som fødte frelseren til verden. Maria fra Betania skal for alltid være den eneste som Mesteren selv redigerte plass til i sin biografi. Maria fra Magdala, skal for alltid være den første som ble vitne til hans oppstandelse. Så får vi heller akseptere at menn har mindre fremtredende roller i beretningen.

Til teksten og dagen

Til tross for sine likheter er det også store forskjeller mellom de ulike salveselsberetningene. I vår tekst skjer det i Betania ved Jerusalem, hos Lukas trolig i Galilea, flere dagsreiser lengre nord. Kvinnen i vår tekst salver Jesu hode, og hun salver ham til hans gravferd. Kvinnen i Joh 12 salver føttene. Når hodet blir salvet, gir det assosiasjoner til kongesalving, mens salving av føtter ikke innebar noen kongetittel. Kristus er konge. Likevel er det som kvinnen intuitivt vet at det ikke er noen synlig kongemakt hun salver ham til. Hun var trolig vitne til det merkelige opptoget tidligere på dagen, da han red inn i Jerusalem på en eselfole. Kanskje var hun blant dem som viftet med palmegrener. Men hele tiden ante hun en underliggende uro, og da kvelden kom, og Jesus hadde tatt sitt følge med ut av byen og tilbake til Betania, var hennes time kommet. Den kostbare salven ville aldri kunne bli brukt på en mer meningsfull måte. Dette var siste sjanse til å gi ham alt. Hans kongerike var ikke av denne verden. Dette er aspekter ved fortellingen hos Markus og Matteus som gjør at den ikke kan erstattes av fortellingene hos Lukas og Johannes, og som gjør at den mer direkte enn hos dem forbereder pasjonshistorien. Det var korsfestelse og død som ventet i Jerusalem.

Tekstene på palmesøndag gir anledning til sentral evangelieforkynnelse. Mens den fortellingen som knyttes til dagen (Matt 21,1–17), har hosiannarop og palmegrener i fokus, er disse fraværende i 2. rekkes tekster. I våre tekster denne dagen er det Jesu forsoningsgjerning som har den sterkeste gjennomslagskraften. Ordene fra Rom 3,21–26 ble opphav til Martin Luthers skjellsettende tårn-opplevelse som fikk en hel reformasjon i sitt kjølvann. Derfor kan det være gode grunner å innta et frelseshistorisk perspektiv denne dagen. Jesus salves til Guds forsoningsgjerning,

ikke til kongelig maktutøvelse. Sammenhengen mellom palmesøndags tvetydige lovsang og pasjonshistorien kan uttrykkes på flere måter. For 2 år siden var jeg med på palmesøndagsmesse i St. Georges Cathedral i Cape Town. Alle som deltok i prosesjonen gjennom byens gater, og alle som deltok i gudstjenesten, fikk utdelt små kors flettet av palmeblader. Etter gudstjenesten ble palmekorsene samlet inn for å brennes. Asken fra palmebladene ble så brukt ved gudstjenesten askeonsdag året etter.

v 7 *Salve*. Salven som ble brukt, var sterkt parfymert, slik at hele huset øyeblikkelig ble fylt av duften (Joh 12,3). Salving var en kjent del av kroningsritualet for konger i Israel. Men det ble også brukt ved balsamering av døde, og det er denne betydningen Jesus henspeiler på i sitt svar til disiplene.

v 9 *De fattige*. Noen har lest dette ordet av Jesus som en uforståelig og inkonsekvent nedtoning av kallet til barmhjertighet, slik at hengivelsen overfor Jesus står i en motsetning til sosialt og diakonalt engasjement. Det er det lite grunnlag for. Jesus er svært konsekvent i sin betoning av barmhjertighet overfor de fattige. Men dette ordet kan kanskje heller handle om *timing*, om det enestående ved akkurat denne anledningen. Det er nå han skal lide. Det er nå grunnlaget for forsoningen skal legges. Det er nå hans død skal forkynnes. Og det gjør kvinnen; hun forkynner hans død på en måte som alltid skal huskes og alltid fortelles. Kanskje er det en god parallell i Mark 2,19–20, der Jesus sier noe om at tiden for faste nok skal komme. Men ikke ennå, for nå er fortsatt brudgommen hos dere.

v 10 *Det er flere steder i evangeliene der Jesus tar en kvinne i forsvær*. Særlig fremtredende er det når de viser hengivenhet (Luk 10,30–42 og vår tekst) eller er offer for maktutøvelse (Joh 8,2–11)

Prekenskisser

Den eneste som må være med:

- *Hvem var hun?* En navnløs kvinne, kanskje Maria, som erfarte hans kjærlighet og gjerne ville besvare den.
- *Hva gjorde hun?* Hun kjøpte den beleilige tid og brukte sin eneste mulighet til å gi ham det kosteligste hun eide.

- *Hva kan hun lære oss?* Hengivenhet til Jesus står ikke i motsetning til barmhjertighet mot andre.

Veien til Jerusalem er:

- *Veien der palmegrener blir til aske (St. Georges Cathedral).*
- *Veien der kjærlighetens hengivelse blir en innvielse til den stedfortredende død.*
- *Veien der herligheten kommer til syne i fornedrelsen.*

Lykke til!

SJUR ISAKSEN
Fakultetslektor, MF

Skjærtorsdag

5. april 2012

Prekentekest: Luk 22,14–20

Lesetekster: Jer 31,31–34 og Hebr 10,19–25

Til dagen

Skjærtorsdagen er en kontrastfylt dag. Det er dagen for påskemåltidet, jødernes viktigste høytid, og en stor fest. Samtidig er dagen preget av det vi vet snart kommer, nemlig langfredagsnatten med all sin gru, og dom og korsfestelse neste dag. Slik var trolig denne dagen for Jesus og disiplene også. De feiret festen, slik de var vant til, men Jesus både sier og gjør flere ting som nok gjør disiplene usikre og engstelige. Gudstjenesten på skjærtorsdag bør forsøke å fange opp begge disse stemningene og formidle både festen og alvoret.

Det er spennende å se hvordan Gud tar seg god tid til å gjennomføre sin frelsesplan. Gjennom Israels lange historie før Jesu komme forbereder han dem ved å gi dem tolkningsrammer som vil gjøre det lettere å forstå det som skjer når Messias kommer. Påskemåltidet er en slik tolkningsramme. Det er en fest til minne om utgangen fra Egypt, og en feiring

av friheten fra slaveriet. Påskelammet er en sentral del av måltidet, til minne om lammet som måtte dø for at husets eldste sønn skulle få leve. Lammets blod på dørstolpene betydde liv og frelse for dem som bodde i huset. Her ligger symbolene klare for å ta imot Jesus når han kommer for å gi dem fornyet innhold. Han er påskelammet som er slaktet for at vi skal ha evig liv, og i påsken frelser han oss fra slaveri under synden til frihet i Kristus. Når vi feirer skjærtorsdag i vår tid, er det naturlig å ta utgangspunkt i Jesus siste måltid med disiplene. Men vi bør heller ikke unnlate å trekke trådene enda lengre tilbake og vise hvordan Guds gjerninger i historien har pekt fram mot Jesu død og oppstandelse.

Til teksten

Måltidet Jesus spiser med disiplene denne kvelden, står i en særstilling i frelseshistorien. Det peker ikke bare tilbake på historien om utfrielsen; det innstifter en ny pakt. En pakt etablerer en relasjon mellom to parter, med rettigheter og forpliktelser. De viktigste paktene i GT er Guds pakt med Abraham (1 Mos 15) og Guds pakt med israelittene på Sinai (2 Mos 24). Pakten med Abraham er en løftepakt der Gud forplikter seg til å holde sine løfter til Abraham og hans etterkommere. Pakten på Sinai er en lovpakt der israelittene forplikter seg til å holde Guds bud. Vi merker oss at begge steder markeres paktinngåelsen med blod. Dette viser alvoret i forpliktelsen; partene svarer for paktens med sitt liv og sitt blod.

Ettersom israelittene ikke makter å holde sine forpliktelser i paktens med Gud, blir det behov for en ny pakt. Denne nye paktens profeteres i skjærtorsdagens lesetekst fra GT, Jes 31,31: "Se, dager skal komme, sier Herren, da jeg slutter en ny pakt med Israels hus og Judas hus, ikke som den paktens jeg sluttet med fedrene deres den dagen jeg tok dem i hånden og førte dem ut av Egypt; den paktens brøt de, enda jeg var deres herre, sier Herren." Påskemåltidet er en ihukommelse av den gamle paktens, og det har en sterk symbolikk at det er nettopp dette måltidet Jesus bruker til å gi den nye pakt som avløsning for den gamle. Den nye paktens innstiftes med offer og blod, slik paktens i GT ble det. Det nye er at det er en av partens i paktens som selv ofrer seg ved paktens

inngåelsen; det er Jesu blod som etablerer den nye pakt. Forholdet mellom Gud og mennesker blir radikalt fornyet. Lovpakten fra Sinai blir erstattet med en nådepakt der Jesus er ofret for menneskenes brudd på den gamle pakt. Pakten innstiftes med måltidet skjærtorsdag, og den besegles med Jesu offer dagen etter.

Den som er interessert i detaljene i påskemåltidet, kan merke seg at nattverden innstiftes med begeret *etter* måltidet. Påskemåltidet er bygget opp rundt fire beger med vin, to som kommer før hovedmåltidet, og to som kommer etterpå. Begereet som omtales i vers 17, er trolig det første av disse fire. Nattverdbegeret er sannsynligvis det tredje begeret, det som kommer straks etter måltidet, sammen med usyret brød. Paulus kaller nattverdbegeret for velsignelsens beger (1 Kor 10,16), og dette er også navnet på det tredje begeret i påskemåltidet. Dermed kan vi si med relativt stor sikkerhet hvor i påskemåltidet nattverden innstiftes.

Til prekenen

Nattverden er en av kirkens store skatter, og med denne teksten er det naturlig at prekenen dreier seg om dette. Nattverden er, som vi har sett, innstiftelsen av den nye pakt, og deltagelse i nattverden gir oss del i pakten. Protestantiske kirker har tradisjonelt holdt ordet høyt, og med god grunn. Likevel opplever vi innimellom at ordene ikke strekker til; de blir fattige, eller de klarer ikke å nå inn til oss. Derfor er det godt å ha sakramentene som formidler Guds nåde på en annen måte enn gjennom ordene. De taler ikke til intellektet; de taler til sansene. Jeg kan grunne og spekulere på om jeg virkelig er Guds barn. Da kan jeg minne meg selv på at jeg er døpt. Jeg ble våt i håret. Det er skjedd, uavhengig av hva jeg tenker og føler. Og da er jeg Guds barn. På samme måte med nattverden: Vi får ta imot, og vi får tro at da kommer Jesus til oss i brødet og vinen. Vi trenger ikke skjønne det; vi kan ta imot det som en gave.

Vi kan undervise mye sunn og god dogmatikk om nattverden, og vi kan gjerne bruke prekenen skjærtorsdag til å gjøre det. Menigheten har godt av kunnskap om sakramentet. Likevel tror jeg ikke den største nøden når det gjelder nattverden, handler om kunnskap, men om at mange ikke våger å ta den i bruk. Vi har

en historie der det har vært lagt stor vekt på å prøve seg selv om man er verdig til å ta imot nattverden, og dette har dessverre ført til at mange som gjerne ville ha gått til nattverd, ikke gjør det. Dette er beklagelig, for nattverden er jo nettopp et nådemåltid. Den er for syndere, ikke for den som er verdig. Tenk om vi kunne forkynne slik om nattverden at flere i våre menigheter ville våge å ta den i bruk!

Av og til kan vi høre at folk i denne bygda eller dette distriktet går ikke til nattverd. Slik er kulturen her, og det får vi ikke gjort noe med. Det er i så fall å kapitulere, og en slik holdning bør ikke finnes hos oss prester. Oppdraget vårt er å gjøre Guds skatter tilgjengelige for alle mennesker og å arbeide for at de skal bli brukt. Bruk prekenen skjærtorsdag til å gjøre nattverden fristende. Utbroder hvordan den formidler Guds nåde, og hvordan den gir oss del i paktsfellesskapet med ham. Snakk om nattverden på en slik måte at folk får lyst til å ta den i bruk. Og gjør hva du kan for å motarbeide oppfatningen om at nattverden er for "de verdige". Bruk for eksempel formuleringer som: "Du som har levd et fullkomment liv og aldri har gjort noe galt, du kan bli sittende i benken når vi kommer til nattverden. Den er ikke for deg. Men du som vet at du ikke strekker til, du som har gjort ting du angrer på og skammer deg over, du som vet at du trenger nåde, du er velkommen til nattverd. Det er deg den er for." Eller "Nattverdbordet er ikke et premiebord for vellykkede kristne. Nattverdbordet er et gavebord der Gud gir oss av sin nåde, og den er et spisebord hvor vi får næring til det evige livet." Minn gjerne menigheten om at de som deltok under den første nattverden, på ingen måte var fullkomne. Peter ville snart fornekte sin Herre. Jakob og Johannes hadde ved starten av reisen til Jerusalem foreslått å be Gud svi av en hel landsby på grunn av den kjølige mottagelsen de hadde fått der (Luk 9,51ff). Ved bordet sitter det også en som har tretti sølvpenger i pungen, med forræderiet planlagt og klart til gjennomføring samme kveld. Også han får ta imot Jesu kropp og blod.

Til gudstjenesten

Skjærtorsdag er en dag som inviterer til å bruke kreativiteten og gjøre noe ekstra ut av gudstjenesten. Mange har gudstjeneste på kvelden

denne dagen, og ettersom måltidet står sentralt denne dagen, er det naturlig å holde et kveldsmåltid i en eller annen form i forbindelse med gudstjenesten. Det kan være et enkelt brødmåltid, eller det kan være med en middagsrett. Da er det en mulighet å holde natterveren under måltidet i stedet for under gudstjenesten, for å sette den tilbake i den rammen hvor den opprinnelig hørte hjemme. Et spennende alternativ er også å arrangere fullt påskemåltid etter jødisk-kristent mønster og gjøre seg nytte av pedagogikken i jødernes tradisjoner, særegne matretter etc., og la dem møte Det nye testamentens påskefortellinger. Ole Christian Kvarme gir mye godt stoff om dette i sin bok *Åtte dager i Jerusalem*, og Israelsmisjonen pleier også å ha en del nyttig informasjon på sine nettsider rundt påske. Mulighetene er i det hele tatt mange på denne dagen. Vær kreativ, og la menighetens samling på skjærtorsdag bli en opplevelse for både hode, hjerte og sanser!

FRODE GRANERUD
Kapellan i Notodden

Langfredag

6. april 2012

Markus 14,26–15,37

Når noe gjør inntrykk.

For noen år siden var jeg på en studietur til den italienske byen Padova. Det var i den stille uke, på Langfredag. Den store katedralen i Padova er et kjent pilegrimsmål, særlig for søreuropeiske katolikker. Den er bygget over relikviene etter fransiskanermunken Antonius. Katedralen dirrer med sin fylde av religiøse bilder og symboler. Som nordmann tenker jeg ofte: litt for mye av det gode. I en slik stor kirke er det også mange små sidekapeller – med

hvert sitt særpreg. Et kapell var preget av et enkelt krusifiks – Jesus på korset – et smertekrusifiks – en Kristus som virkelig vred seg under Guds vrede. Foran krusifikset sto en av byens innbyggere, en helt vanlig mann i gata, rundt 70 år. Han gråt så tårene rant, ja, så han nesten ristet. Han så opp på krusifikset. Så tørket han tårene og ba med lukkede øyne. Dette helt vanlige religiøse symbolet som denne mannen sikkert hadde sett fra sin barndom, gjorde på langfredag et voldsomt inntrykk på ham, et inntrykk som for meg var overraskende. Han lot seg rive med av virkeligheten i det han så, av fortellingen, av langfredagens beinharde realitet. Han var der – en helt vanlig mann på Golgata – han var der og så den korsfestede.

Fra lovsang til smerterop.

Overalt, rundt om den vide jord samles kristne for å høre fortellingen om sin Mesters lidelse og død. Slik sett er langfredagen en dag i enhetens og økumenikkens tegn. Vi følger vår Herre og Mester på hans lidelsesvei fra Getsemanehagen til Golgata-korset. Det starter med lovsangen (14,26) som Thomas Kingo så fantastisk utbroderer i salmen *"Hør en lovsang høye himler"* (NoS 142) – ut mot Oljeberget. Jesus forutsier Peters fornektelse og scenen settes i Getsemane. Jesus blir tatt til fange og føres for det høye råd der han bekrefter seg selv som Messias og Menneskesønnen. Idet øverstepresten i møte med Jesus må tenke tanken på at den tiltalte er den som sitter ved *"kraftens høyre hånd og komme med himmelens skyer"* (14,62), er skjebnen beseglet. Jesus blir holdt ansvarlig for gudsbespottelse. Med Peters fornektelse som intermessio kommer han for Pilatus som til slutt overgir ham til korsfestelse (14,15).

Soldatene spotter Jesus, og det som skjer, er et nytt, men slett ikke det siste, kapittel i bestialitetens historie (for å låne et uttrykk fra Jens Bjørneboe). Det som skjer med og under den korsfestede, skildres detaljert.

Hos Markus, som hos Matteus, er det smertekrusifikset som møter oss med smerteropet. Det står i kontrast til det forsonende krusifikset vi møter hos Lukas: *"Far, tilgi dem for de vet ikke hva de gjør,"* og *"Far, i dine hender overgir jeg min ånd,"* og det opphøyde og nesten

kontrollerende hos Johannes: "Jeg tørster," og "Det er fullbrakt!" Her er det kun "Min Gud, min Gud, hvorfor har du forlatt meg?" og til slutt et dyrisk skrik. Smerte. Mørke. Tomhet. Meningsløshet.

Lidelse og kristologi.

Det er mange innfallsporter til en preken eller tekstmeditasjon på langfredag. Mange stanser opp ved de forskjellige stasjonene på lidelsesveien og knytter tanker til hver av disse. Mel Gibson-filmen "The Passion of the Christ" er et slikt prosjekt festet til lerret. Noen deler reiseopplevelser fra Det hellige land og Via Dolorosa (eller fra andre steder, slik jeg gjorde i innledningen her). Noen vil gå direkte til den senere teologiske tolkningen av hendelsen, særlig den paulinske, og forståelsen av Jesu lidelse og død som forsoningsverk. Noen vil peke på trekk fra de tre kjente forsoningslærene.

Til forskjell fra en "vanlig" prekensituasjon kan man ikke "preke over hele" en slik tekstbolk. Det vil ta energien ut av dagen. Det gjelder å la fortellingen tale uten å kvele den med ord. Det gjelder om å gi tanken en retning, en assosiasjon som kan befrukte det vi har (sett og) hørt.

Selv vil jeg legge vekt på teologien, nærmere bestemt på kristologien. Spørsmål som kan stilles, er: Hva innebærer det at han som lider, er den han er? Det kan utløspennende refleksjoner. Hva tenker vi om at det er Ordet fra evighet som lider, at det er Menneskesønnen, at det er Messias, kongen?

Gangen i gudstjenesten hvor lesing avløses av salmer, har bakgrunn i det greske drama, og vi finner dette igjen i de store musikkverkene hos H. Schütz og J. S. Bach, som bærer navn av pasjoner (Matteuspasjonen, Johannespasjonen).

Det språklige slektskap mellom lidelse og lidenskap – "passion" betyr som kjent begge deler – er en sterk tanke: Det er Guds lidenskapelige kjærlighet som viser seg i Jesu lidelse. Det er kjærlighet fra Gud som springer ut i viljen til å gå lidelsens vei. Det er Johs 3,16-perspektivet som kan sette hele fortellingen i sitt rette lys. Jesu lidelse må ses i lys av hans forståelse av seg selv. Person, budskap og hendelse er ett.

Det meningsløses meningsfylte problem.

Intet sted er det meningsløse så framtrødende som i Jesu lidelse. Det var "meningsløst" at han, den gode forteller og helbreder, skulle tas av dage slik. For alle som spør etter mening i det onde som skjer, er de nytestamentlige lidelsesfortellingene en viktig nøkkel til et videre perspektiv. Jesu lidelse er "alt det meningsløses mor" og for å låne terminologi fra Julian of Norwich: Jesus er vår mor som føder oss på korset.

Det kristne prosjektet går ut på å gi denne meningsløse hendelsen i historien en mening som bestemmer hele vår forståelse av virkeligheten – for mennesker og skaperverk. "Logos", som kan bety "mening", bidrar til perspektivterapi, perspektivhelbredelse – logoterapi!

Hos de første kristne teologer, representert ved sine brev og skrifter i NT, og senere i den kristne tradisjon, gis det tolkninger av hva dette betyr. De skriver, preker og tjener, ikke bare etter langfredag men også etter påskedag. I denne tradisjonen står også vi ved våre lesepult og prekestoler og med vår diakoni. Troen kan ikke si at det var en mening med det eller det, men den kan gi det meningsløse en mening. Dette under er skjedd i og med Jesu lidelse og død, ikke bare med intellektuell kraft men med oppstandelse!

Den endelige mening i det meningsløse er at det ondeste som kan tenkes skje, Golgata, skjer på grunn av kjærlighet, og at det har konsekvenser som forsoning, seier over døden, evig liv, nytt håp, frigjøring, dåp og tro, grunnleggelse av de helliges samfunn, grunnstein i en kirke og inspirasjon til kjærlighetens gjerninger i en verden av håpløshet.

Kanskje er den største kunsten å la fortellingen – eller krusifikset – gjøre inntrykk, slik det gjorde med pilegrimen i Padova. Her ble det et personlig bånd mellom den lidende og den som ser lidelsen. Det ble et jeg–du og et møte, slik som også i salmen:

Klippe du som brast for meg – la meg skjule meg i deg!

Intet kan jeg bringe deg, til ditt kors jeg klynger meg.

(NoS 124)

KJELL A. SKARTSETERHAGEN
Sokneprest i Nittedal

FRA BISPEDØMMERÅDENE OG KIRKEDEPARTEMENTET

SØKERE

Tunsberg bispedømme

Følgende har søkt embetet som prost i Kongsberg prosti i Tunsberg bispedømme:

Beisvåg, Ola, sokneprest i Grorud sokn, Oslo, f. 1949

Erikstein, Tor Eivind, ass. rådmann i Vinje kommune, Vinje, f. 1962

Grøtberg, Geir Gundersen, sjømannsprest/daglig leder i sjømannskirken i Antwerpen, Antwerpen, f. 1955

Haualand, Erik Magnus, sokneprest i Kongsberg prosti (Nore, Uvdal og Tunhovd), Nore, f. 1953

Hoffmann, Michael, sokneprest i Haram og Fjørtoft sokn, Haramsøy, f. 1976

Hovland, Gunnvor Johanne, sykehusprest ved Akershus universitetssykehus, Ytre Enebakk, f. 1957

Salvesen, Just, sokneprest i Hedenstad sokn, Skollenborg, f. 1959

Tønnessen, Roar, sokneprest i Kongsberg og Jondalen sokn, Kongsberg, f. 1960

Nidaros bispedømme

Følgende har søkt embetet som prost i Nord-Innherad prosti i Nidaros bispedømme:

Danielsen, Gustav, sokneprest i Frosta og Åsen sokn, Frosta, f. 1951

Grøtberg, Geir Gundersen, sjømannsprest/daglig leder i sjømannskirken i Antwerpen, Antwerpen, f. 1955

Theimann, Brit Karin, prost i Nærøy prosti, Kolvereid, f. 1955

Avsender:
Luther Forlag
Grensen 3
0159 OSLO

UTKOMMER annenhver uke på Luther Forlag og redigeres av professor Harald Hegstad (ansv.), fung. sokneprest Sunniva Gylver, universitetslektor Sjur Isaksen og prost Kristin Moen Saxegaard.
Redaksjonssekretær: Eyolf Berg

ALLE HENVENDELSER rettes til:

Luthersk Kirketidende v/Eyolf Berg
Luther Forlag
Grensen 3
0159 OSLO.
Tlf. 91 17 65 37.
E-post: redaksjon.lk@lutherforlag.no

INTERNETT: www.lutherskkirketidende.no

ARTIKLER OG LESERINNLEGG til Luthersk Kirketidende mottas med takk og sendes på e-post til ovenstående adresse.

Pris kr. 550,- pr. år for Norge. Utlandet kr. 750,- pr. år.
Abonnementet inkluderer Halvårsskrift for Praktisk Teologi (2 numre pr. år).
Kontonummer: 3000.14.73669
Abonnementet løper til det sies opp skriftlig (brev eller e-post).

ANNONSEPRISER

Det er muligheter for følgende 7 annonsemøduler i LK:

1. *1/2 kvartside* (Høyde 42 mm, bredde 61 mm) kr 750,- +mva
 2. *Kvartside* (Høyde 42 mm, bredde 127 mm) kr. 1000,- +mva
 3. *Halvside* (Høyde 177 mm, bredde 61 mm) kr. 2000,- +mva
 4. *Halvside* (Høyde 85 mm, bredde 127 mm) kr. 2000,- +mva
 5. *3/4 side* (Høyde 130 mm, bredde 127 mm) kr 2500,- +mva
 6. *Helside* (Høyde 177 mm, bredde 127 mm) kr. 3000,- +mva
 7. *Dobbelside* (Høyde 177 mm, bredde 2x127 mm) kr. 5000,- +mva
- Overstående priser gjelder s/hv-annonser. Tillegg for farger: kr. 1500,- +mva

ISSN 0332-5431

